

Kratke smernice o koracima
i procedurama
**REGISTROVANJA
GEOGRAFSKIH OZNAKA
I GARANTOVANIH
TRADICIONALNIH
SPECIJALITETA**

Kratke smernice o koracima i
procedurama

REGISTROVANJA GEOGRAFSKIH OZNAKA I GARANTOVANIH TRADICIONALNIH SPECIJALITETA NA NIVOU EU

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека «Св. Климент Охридски», Скопје

664:347.77(497-15)(083.131)

KRATKE smernice o koracima i procedurama registrovanja geografskih oznaka i garantovanih tradicionalnih specijaliteta na nivou EU / [dokument su uredile Sonja Srbinovska i Paola Korsinovi]. - Skoplje :

Stalna radna grupa za regionalni ruralni razvoj, 2020. - 36 стр. :

илустр. ; 21 см

Фусноти кон текстот

ISBN 978-608-4760-30-6

а) Прехрамбени производи - Ознаки на потекло - Географски поими - Земји од Западен Балкан - Упатства COBISS.MK-ID 112201994

Ovaj dokument je nastao u okviru regionalnog programa „Podrška ekonomskoj diverzifikaciji ruralnih područja u Jugoistočnoj Evropi (JIE)“ (SEDRA), čiju je izradu pokrenulo Nemačko savezno ministarstvo za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ) a sprovedla Stalna grupa za regionalni ruralni razvoj u JIE (SWG) i Nemačka organizacija za međunarodnu saradnju (GIZ).

Dokument su uredile Sonja Srbinovska i Paola Korsinovi, uz podršku Vlade Kovačevića i Veli Hoti i u saradnji sa ministarstvima poljoprivrede iz država/teritorija JIE.

SADRŽAJ

1. OPŠTE NAPOMENE O ŠEMAMA KVALITETA	5
1.1 Zaštita putem registrovanja	8
2. PROCES REGISTROVANJA: glavne procedure na nivou EU.....	8
2.1 Način registracije.....	8
2.2 Uslov za podnošenje zahteva: procedura na nacionalnom nivou	9
2.3 Uslov za podnošenje zahteva: procedura na nivou EU	10
3. SADRŽAJ ZAHTEVA ZA REGISTROVANJE ZIP i ZGO	11
3.1 Dosije zahteva: objašnjenja	12
3.1.1 Naziv i adresa grupe podnosilaca	12
3.1.2 Naziv i adresa organa.....	13
3.1.3 Naziv i adresa tela koja proveravaju poštovanje odredbi iz specifikacije proizvoda.....	13
4. SPECIFIKACIJA PROIZVODA	15
4.1 Oznaka proizvoda (naziv proizvoda).....	16
4.2 Opis proizvoda (sirovine i osnovne karakteristike).....	17
4.3 Definisane razgraničenog geografskog područja.....	18
4.4 Dokaz da proizvod potiče iz definisanog geografskog područja.....	19
4.5 Opis metoda za dobijanje proizvoda	20
4.6 Pominjanje tela za kontrolu kvaliteta.....	22
4.7 Posebna pravila u odnosu na označavanje skraćenica ZIP i ZGO,.....	23
4.8 Propisi i uslovi u skladu sa nacionalnim/EU odredbama.....	23
5. JEDINSTVENI DOKUMENT	24
6. GARANTOVANO TRADICIONALNI SPECIJALITETI (GTS).....	45
6.1 Sadržaj zahteva za registrovanje GTS.....	29
6.2 Glavni kriterijumi za registraciju GTS.....	29
6.3 Specifikacija proizvoda (GTS)	30
7. DODATNE ŠEME KVALITETA.....	30
ZAKLJUČAK I KONAČNA ZAPAŽANJA	31

Odricanje od odgovornosti:

Ovaj dokument namenjen je podnosiocima zahteva koji žele da registruju naziv poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda u EU kao ZIP (zaštićeno ime porekla), ZGO (zaštićenu geografsku oznaku) ili GTS (garantovano tradicionalni specijalitet). Ovaj dokument ima isključivo informativan karakter. Nema pravnu niti interpretativnu vrednost i ne menja, ne dopunjuje ili na neki drugi način modifikuje pravila utvrđena zakonodavstvom. Primeri navedeni u ovom dokumentu služe za informisanje (ne oglašavanje) a njegov sadržaj je prikupljen sa pojedinačnih internet prezentacija.

Cilj smernica

Cilj ovih smernica je pružanje tehničke podrške državama/teritorijama Zapadnog Balkana (ZB) u pogledu uslova za primenu evropskih šema geografskih oznaka i tradicionalnih specijaliteta.

Ovaj dokument treba da pomogne zainteresovanim stranama uključenim u registrovanje, zaštitu i razvoj geografskih oznaka sa ciljem da pruži podršku državama/teritorijama Zapadnog Balkana (Albaniji, Bosni i Hercegovini, Kosovu, Severnoj Makedoniji, Crnoj Gori i Srbiji) u primeni i registrovanju evropskih šema kvaliteta, poput geografskih oznaka i tradicionalnih specijaliteta.*

Ovaj dokument posebno predstavlja kratke smernice koje sadrže korake i procedure za registrovanje proizvoda sa geografskim oznakama i tradicionalnim specijalitetima u skladu sa evropskim zahtevima. Sadržaj ovog dokumenta ističe glavne potrebne informacije od strane EU prilikom zahteva za registrovanje i zaštitu GO na nivou EU. On takođe može biti dobra polazna tačka ovim državama u procesu usklađivanja tokom pristupanja EU.

Uz to, sa ciljem da se podigne svest i pomogne primena šema kvaliteta geografskih oznaka na Zapadnom Balkanu, ovaj dokument sadrži tehničke primere primene iz evropskih država (svi primeri dostupni su na internetu).

Zbog razlika u procedurama primene između evropskih i trećih država¹, i uzevši u obzir različite procese usklađivanja politika sa zahtevima EU u državama ZB, ovaj dokument uzima u obzir opšte procedure potrebne u evropskim državama (članicama EU) i sadrži dodatne napomene za treće države.

* Ovaj naziv je bez prejudiciranja statusa i u skladu je sa Rezolucijom Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1244 i mišljenjem Međunarodnog suda pravde o proglašenju nezavisnosti Kosova.

¹ Pojam „treće države“ odnosi se na sve države koje nisu članice EU, uključujući i države ZB.

1. OPŠTE NAPOMENE O ŠEMAMA KVALITETA

Politika Evropske unije (EU) za kvalitet ima za cilj da zaštiti nazive pojedinih proizvoda da bi se sačuvala njihove jedinstvene karakteristike, kao i tradicionalno umeće. Prepoznate su tri šeme kvaliteta, a koriste se njihove skraćenice ZIP (zaštićeno ime porekla), ZGO (zaštićena geografska oznaka) i GTS (garantovano tradicionalni specijalitet). Ove šeme promovišu i štite nazive kvalitetnih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda i podstiču raznovrsnost poljoprivredne proizvodnje, obezbeđuju zaštitu naziva od, između ostalog, zloupotrebe, podsećanja i imitacije i pomažu potrošačima putem informacija koje se odnose na specifičan karakter proizvoda. Garantovano tradicionalni specijaliteti ističu tradicionalni karakter proizvoda, bilo svojim sastavom ili načinom proizvodnje, te se stoga ne odnose strogo na geografsko poreklo (Evropska komisija, 2012) (Slika 1).

ZIP i ZGO poznati su kao geografske oznake (GO) zbog posebne veze koju imaju sa mestom proizvodnje. GO omogućavaju potrošačima da imaju poverenje u kvalitet proizvoda i da ga razlikuju a istovremeno pomažu proizvođačima da bolje plasiraju svoje proizvode na tržištu. (Evropska komisija, 2012). Pravo na geografsku oznaku omogućava onima koji imaju pravo da koriste oznaku da spreče njeno korišćenje od strane nekog trećeg čiji proizvod ne ispunjava primenljive standarde. Pravo na korišćenje zaštićene geografske oznake pripada proizvođačima u definisanom geografskom području, koji ispunjavaju određene uslove proizvodnje za dati proizvod.

Slika 1. Šeme kvaliteta u Evropskoj uniji:

Zaštićeno ime porekla (ZIP) predstavlja nazive koji se koriste za označavanje proizvoda koji vodi poreklo sa ograničene teritorije (regiona, lokaliteta, ili u izuzetnim slučajevima, države) čiji su kvalitet odnosno karakteristike suštinska odnosno isključiva zasluga

porekla. Prirodni i ljudski faktori na toj teritoriji često su odgovorni za taj poseban kvalitet. Kod ZIP, svi koraci u proizvodnji poljoprivrednog odnosno prehrambenog proizvoda moraju da se odvijaju u samom regionu. To znači da sirovine za prerađeni ZIP proizvod (mleko za sir na primer), moraju da vode poreklo iz tog geografskog područja.

Zaštićena geografska oznaka (ZGO) predstavlja nazive koji označavaju proizvod koji vodi poreklo sa teritorije (lokaliteta, regiona, ili u izuzetnim slučajevima, države) kojem se može pripisati određeni kvalitet, reputacija ili neka druga karakteristika na osnovu porekla. Barem jedan korak u proizvodnji proizvoda mora da se odvija na toj teritoriji, što znači da sirovine koje se koriste za proizvodnju ne moraju da vode poreklo iz tog geografskog područja.

Terminom **Garantovano tradicionalni specijaliteti (GTS)** u Evropskoj uniji ističu se tradicionalni aspekti poput načina proizvodnje ili sastava nezvezano za posebno geografsko područje. Naziv proizvoda koji se registruje kao GTS štiti ga od falsifikata i zloupotrebe.

Izvor: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/quality-schemes-explained_en

U okviru EU sistema prava intelektualne svojine, nazivi proizvoda registrovani kao GO zakonski su zaštićeni od imitacije i zloupotrebe u EU i u državama izvan EU kada su potpisani određeni sporazumi o zaštiti.² Od stupanja na snagu Sporazuma Svetske trgovinske organizacije (STO) o trgovinskim aspektima prava intelektualne svojine (tzv. TRIPS sporazum) sredinom devedesetih godina dvadesetog veka, termin GO ušao je u svakodnevnu upotrebu. Član 22. stav 1. TRIPS sporazuma sadrži sledeći opis:

[...] oznake koje identifikuju određenu robu kao robu poreklom sa teritorije članice, ili regiona ili lokaliteta sa te teritorije, gde se dati kvalitet, renome ili druge karakteristike robe suštinski mogu pripisati njenom geografskom poreklu.

U EU, nekoliko uredbi uređuje GO u zavisnosti od proizvoda na koje se odnose: poljoprivredni i prehrambeni proizvodi, odnosno vino, alkohol, domaća radinost ili industrijski proizvodi.

U svakom slučaju, države članice odgovorne su za sprečavanje nezakonitog korišćenja zaštićenih oznaka geografskog porekla unutar EU.

Trenutno su na snazi sledeće uredbe EU:

- Uredba (EU) br. 1151/2012 Evropskog parlamenta i Saveta od 21. novembra 2012. godine o *šemama kvaliteta za poljoprivredne i prehrambene proizvode*
- Uredba (EZ) br. 1308/2013 o zaštiti geografskih oznaka vina³
- Uredba (EZ) br. 251/2014 o zaštiti geografskih oznaka aromatizovanog vina⁴
- Uredba (EZ) br. 787/2019 o zaštiti geografskih oznaka jakih alkoholnih pića⁵

Dodatne odredbe odnosno pravila primene koje se odnose na Uredbu 1151/2012 propisani su u Delegiranoj uredbi Komisije (EU) br. 664/2014⁶ i Sprovedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 668/2014.⁷

Uredba 1151/2012 primenjuje se samo na određene poljoprivredne i prehrambene proizvode, na primer, voće i povrće, ribu, meso i proizvode od mesa, sir, hleb, pecivo, odnosno pivo. Zaštita predviđena Uredbom 1151/2012 nakon registracije podjednako je dostupna za geografske oznake trećih država koje ispunjavaju odgovarajuće kriterijume i koje su zaštićene u njihovoj državi porekla. Klasifikacija u prilogu XI Sprovedbene uredbe sadrži sveobuhvatan spisak.

Tabela 1 sadrži kratak pregled najznačajnijih odredbi u skladu sa uredbom EU.

² Prava intelektualne svojine štite nematerijalnu imovinu preduzeća i omogućavaju im da ostvaruju profit od svojih kreativnih i široko inovativnih aktivnosti. Nematerijalna imovina predstavlja više od polovine vrednosti kompanija, a njen značaj sve više raste. U svetu u kojem se kompanije iz EU više takmiče u oblasti inovacija, kreativnosti i kvaliteta nego u pogledu cena, intelektualna svojina je moćno sredstvo za preduzeća iz EU da ostvare veću konkurentnost. Komisija je izradila pravni okvir i sistem intelektualne svojine koji nudi podsticaje kompanijama iz EU da ulažu u ostvarivanje visokog standarda kvaliteta, inovativnosti, dizajna i kreativnosti za robu i usluge.

³ Uredba (EU) br. 1308/2013 Evropskog parlamenta i Saveta od 17. decembra 2013. godine kojom se uspostavlja zajednička organizacija tržišta poljoprivrednih proizvoda i stavlja van snage Uredbe Saveta (EEZ) br. 922/72, (EEZ) br. 234/79, (EZ) br. 1037/2001 i (EZ) br. 1234/2007 i Delegirana Uredba Komisije (EU) 2019/33 od 17. oktobra 2018. godine o dopuni Uredbe (EU) br. 1308/2013 Evropskog parlamenta i Saveta u pogledu zahteva za zaštitu imena porekla, geografskih oznaka i tradicionalnih oznaka u sektoru vina, postupka podnošenja prigovora, ograničenja upotrebe, izmena specifikacija proizvoda, poništenja zaštite kao i označavanja i prezentovanja.

⁴ Uredba (EU) br. 251/2014 Evropskog parlamenta i Saveta od 26. februara 2014. godine o definisanju, opisivanju, prezentovanju, označavanju i zaštiti oznaka geografskog porekla aromatizovanih proizvoda od vina i stavljanju van snage Uredbe Saveta (EEZ) br. 1601/91.

⁵ Uredba (EU) 2019/787 Evropskog parlamenta i Saveta od 17. aprila 2019. godine o definisanju, opisivanju, prezentovanju i označavanju jakih alkoholnih pića, upotrebi naziva jakih alkoholnih pića u prezentovanju i označavanju drugih prehrambenih proizvoda, zaštiti oznaka geografskog porekla za jaka alkoholna pića, upotrebi etil alkohola i destilata poljoprivrednog porekla u alkoholnim pićima, kao i stavljanju van snage Uredbe (EZ) br. 110/2008.

⁶ Delegirana Uredba Komisije (EU) br. 664/2014 od 18. decembra 2013. o dopuni Uredbe (EU) br. 1151/2012 Evropskog parlamenta i Saveta s obzirom na utvrđivanje simbola Unije za zaštićene oznake imena porekla, zaštićene geografske oznake i garantovano tradicionalne specijalitete i s obzirom na određena pravila o poreklu, određena pravila postupka i određena dodatna prelazna pravila.

⁷ Sprovedbena Uredba Komisije (EU) br. 668/2014 od 13. juna 2014. o utvrđivanju pravila za primenu Uredbe (EU) br. 1151/2012 Evropskog parlamenta i Saveta o šemama kvaliteta za poljoprivredne i prehrambene proizvode.

Tabela 1. Spisak i klasifikacija proizvoda

Poljoprivredni proizvodi namenjeni prehrani ljudi koji se mogu zaštititi	Od klase 1.1 do 1.8: sveže meso (i nusproizvodi klanja); mesni proizvodi (kuvani, usoljeni, dimljeni, itd); sirevi; ostali proizvodi životinjskog porekla (jaja, med, razni mlečni proizvodi osim putera, itd); ulja i masnoće (puter, margarin, ulje, itd); voće, povrće i žitarice, u prirodnom stanju ili prerađeni; sveža riba, mekušci i rakovi i njihovi proizvodi; ostali proizvodi navedeni u Prilogu I Ugovora (začini, itd).
Poljoprivredni i prehrambeni proizvodi koji se mogu zaštititi sa ZIP/ZGO	Od klase 2.1 do 2.20: pivo, čokolada i čokoladni proizvodi; hleb, pecivo, kolači, konditorski proizvodi, keks i drugi pekarski proizvodi; napici proizvedeni od biljnih ekstrakata; testenina; so; prirodne gume i smole; senf; seno; esencijalna ulja; pluta (itd).
Garantovano tradicionalni specijaliteti	Od klase 2.21 do 2.27: gotova jela; čokolada i čokoladni proizvodi; hleb, pecivo, kolači, konditorski proizvodi, keks i drugi pekarski proizvodi; napici proizvedeni od biljnih ekstrakata; testenina; so.

Izvor: autor na osnovu Uredbe 1151/2012. i Sprovedbene uredbe Komisije (EU) br. 668/2014

Uredba o GO za poljoprivredne i prehrambene proizvode predviđa da se svako ograničavanje u smislu porekla sirovina za GO mora pravdati u odnosu na vezu između određenog kvaliteta, reputacije odnosno neke druge karakteristike poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda i geografskog porekla.

Zbog specifičnosti i relevantnosti sektora vina u EU, Uredba (EZ) br. 1308/2013 predviđa sledeće:

- **Ime porekla** označava naziv regiona, određenog mesta ili, u izuzetnim slučajevima, države koji se koristi da opiše proizvod koji ispunjava sledeće uslove:

- kvalitet i karakteristike su suštinski ili isključivo zasnovani na određenom geografskom okruženju sa svojstvenim prirodnim i ljudskim faktorima;
- grožđe od kojeg se proizvodi potiče isključivo iz ovog geografskog područja;
- proizvodnja se odvija u ovom geografskom području;
- dobija se od varijeteta vinove loze koji pripadaju rodu *Vitis*.

- **Geografska oznaka** označava naziv regiona, određenog mesta ili države koji se koristi da opiše proizvod koji ispunjava sledeće uslove:

- ima određeni kvalitet, reputaciju odnosno druge karakteristike koje se mogu pripisati tom geografskom poreklu;
- najmanje 85% grožđa koje se koristi za njegovu proizvodnju dolazi isključivo iz ovog geografskog područja;
- proizvodnja se odvija na ovom geografskom području;
- dobija se iz varijeteta vinove loze koji pripadaju vrsti *Vitis vinifera* ili je vrsta *Vitis vinifera* ukrštena sa nekom drugom vrstom roda *Vitis*.

U brojnim naučnim radovima stoji da geografske oznake mogu biti značajna prilika u mnogim regionima da se doda vrednost ekonomiji i društvu, ne samo u smislu trgovine i prihoda, već i u vidu kulturnih i ekoloških prednosti takođe. Ova premisa je zasnovana delom na izvanrednom uspehu geografskih oznaka u regionima i zemljama poput Francuske i Italije (ITC, 2009).⁸ Geografske oznake su mnogo više od sistema beleženja geografskih naziva. One prepoznaju da proizvod vodi poreklo sa ograničene teritorije, gde se jedna ili više njegovih karakteristika vezanih za kvalitet, reputaciju, ili neko drugo jedinstveno svojstvo suštinski može pripisati njegovom geografskom poreklu i posebnim ljudskim odnosno prirodnim faktorima koji se mogu naći u tom regionu.

⁸ https://www.origin-gi.com/images/stories/PDFs/English/E-Library/geographical_indications.pdf

1.1 Zaštita putem registrovanja

Svi proizvođači koji poštuju određenu specifikaciju može da koristi ime registrovano u skladu sa Uredbom EU. Simboli EU (logo) moraju da stoje na pakovanju proizvoda koji potiče iz Evropske unije, a na tržištu se mora pojaviti pod registrovanim nazivom. Mogu se koristiti oznake „zaštićeno ime porekla“ ili „zaštićena geografska oznaka“ odnosno skraćenice „ZIP“ ili „ZGO“ (član 12. stav 3. Uredbe).

Kontrolna tela država članica proveravaju da li je specifikacija poštovana. Svaki proizvođač relevantnog proizvoda mora da se pridržava sistema kontrole (korisnici GO snose troškove kontrole).

Upotreba zaštićenog naziva za uporedive proizvode koji imaju različito poreklo ili druga svojstva nije prihvatljiva. Upotreba registrovanog naziva za druge proizvode je takođe zabranjena ukoliko se koristi reputacija zaštićenog naziva. Osim toga, Uredba sveobuhvatno štiti registrovane nazive od zloupotrebe, imitacije odnosno podsećanja čak i ako je ukazano na stvarno poreklo proizvoda ili je zaštićen naziv preveden odnosno praćen izrazima kao što su „u stilu“, „tipa“, „po metodi“, „kao što se proizvodi u“, „imitacija“ ili slično, kao i sve ostale obmanjujuće prakse. Osim toga, zaštićeni nazivi ne mogu da postanu generički (član 13. stav 1. i 2. Uredbe).

Registrovanje oznaka geografskog porekla ne utiče na prava koja nosi raniji zaštitni znak stečen u dobroj veri. Međutim, istovremeno postojanje zaštitnog znaka i imena porekla ili geografske oznake mora se tolerisati. Nasuprot tome, ne može se naknadno zaštititi zaštitni znak ako je predat zahtev za uporedive proizvode i ako upotreba zaštitnog znaka nije u skladu sa članom 13. Uredbe (član 14. Uredbe).

2. PROCES REGISTROVANJA: glavne procedure na nivou EU

2.1 Način registracije

Da bi se registrovalo ime proizvoda, proizvođači i grupe proizvođača iz EU treba da utvrde specifikaciju proizvoda i vezu sa geografskim područjem, ako je primenljivo. Zahtev se šalje nacionalnim organima na proveru a zatim prosleđuje Evropskoj Komisiji, koja razmatra zahtev. Da bi se registrovala GO, proizvod mora da bude proizveden u skladu sa detaljnom specifikacijom i da sadrži barem propisane sirovine i ispunjava glavne fizičke, hemijske, mikrobiološke i organoleptičke karakteristike proizvoda. *Mora se podneti dokaz o geografskom području proizvodnje i priložiti metod proizvodnje, a svi ovi elementi moraju da pokažu da proizvod potiče sa definisanog geografskog područja i da je u skladu sa metodom označavanja.*

Svaki proizvođač odnosno grupa proizvođača na određenom geografskom području koje se odnosi na oznaku ZIP/ZGO ima pravo da koristi registrovani naziv za dati proizvod na tržištu, dokle god se poštuju uslovi proizvodnje propisani u specifikaciji proizvoda. Zahteve uglavnom podnose grupe proizvođača, a uobičajeno su predstavljeni svi zainteresovani proizvođači na nekom lokalitetu.

Da bi proizvodi koji ne potiču iz EU bili registrovani na nivou EU, proizvođači šalju svoje zahteve Evropskoj Komisiji direktno, ili preko svojih nacionalnih organa. Međutim, proizvođači mogu direktno da podnesu zahteve Komisiji – nije obavezno da se šalju preko nacionalnih organa.⁹

Zajednički zahtev (iz Uredbe (EU) br. 1151/2012) Komisiji podnosi država članica na koju se odnosi ili grupa podnosilaca u trećoj državi na koju se odnosi, direktno ili preko organa te treće države. On mora da sadrži izjavu svih država članica na koje se odnosi.

⁹ U slučaju zahteva iz trećih država, nije potrebno da se prvo zaštiti GO u državi porekla – EU zahteva dokaz da je naziv zaštićen, ali može takođe da bude zaštićen i kao zaštitni znak.

Uslove za specifikaciju proizvoda iz Uredbe (EZ) br. 1151/2012 moraju da ispune sve države članice i treće države kojih se tiču.

Za jaka alkoholna pića i poljoprivredne prehrambene proizvoda, Evropska Komisija ima maksimalno 12 odnosno 6 meseci da razmotri zahtev i odluči da li će proizvod biti zaštićen u okviru tražene šeme kvaliteta. Što se tiče vina, ne postoji rok za razmatranje zahteva.

Proizvođači iz EU i izvan EU, nacionalni organi i Evropska Komisija mogu da ulože prigovor ili da otkazu registraciju naziva proizvoda u okviru neke šeme kvaliteta. Prigovor može da se uloži od trenutka registracije proizvoda u trajanju od tri meseca. Ako je prigovor validan, dve uključene strane (strana koja se protivi registraciji i grupa proizvođača koja registruje proizvod) treba međusobno da se konsultuju da bi pronašle rešenje.

Ako se ne ostvari dogovor, Komisija donosi konačnu odluku da li će otkazati registraciju ili ne. Otkazivanje registracije naziva proizvoda je moguće kada proizvod više ne ispunjava svoju specifikaciju. Takođe je moguće otkazati registraciju naziva proizvoda (samo za hranu) kada ni jedan proizvod pod registrovanim nazivom (kao ZIP, ZGO ili GTS) nije stavljen na tržište sedam godina uzastopce.

Svi dokumenti koji se šalju Evropskoj Komisiji moraju biti na jednom od zvaničnih jezika institucija Evropske Unije ili se mora priložiti overeni prevod na jedan od ovih jezika.

2.2 Uslov za podnošenje zahteva: procedura na nacionalnom nivou

Proces podnošenja zahteva odvija se na dva nivoa: na nacionalnom nivou i na nivou EU. Međutim, za države koje nisu članice EU, zahteve mogu direktno da podnose proizvođači Komisiji – nije neophodno da se šalju preko nacionalnih organa. Glavni akteri uključeni u proceduru su *podnosioci zahteva (grupa proizvođača) i nacionalni i EU organi odgovorni za registrovanje*.

Postupak na nacionalnom nivou za države EU sastoji se od sledećih koraka:

- definisanje proizvoda od strane grupe proizvođača u skladu sa preciznom specifikacijom (vidi nastavak);
- zahtev od strane grupe proizvođača šalje se nadležnom organu na nacionalnom nivou;

- nacionalni organ razmatra zahtev i proverava da li je opravdan i u skladu sa zakonom (propisima EU i nacionalnim zakonima);
- postupak za prigovor (ako neko lice ima legitiman interes i osnovano je ili ima boravak na toj teritoriji može da podnese prigovor na zahtev).

Da bi se registrovao naziv proizvoda, proizvođači ili grupe proizvođača treba da izrade specifikaciju proizvoda koja se zajedno sa zahtevom šalje nacionalnim organima na proveru. Zahteve razmatraju nacionalni organi u skladu sa minimalnim zajedničkim odredbama, što obuhvata i nacionalnu proceduru podnošenja prigovora.

Nacionalni nadležni organ proverava zahtev na odgovarajući način da bi utvrdio da je opravdan i da su zadovoljeni uslovi date šeme. Ako se utvrdi da zahtev nije odgovarajuć, podnosioci se obaveštavaju o negativnoj odluci i zahtev se ne prosleđuje dalje. Ako zahtev koji je podnela grupa ispunjava uslove za povoljnu odluku, zahtev se može proslediti Evropskoj Komisiji na dalju proveru zahteva.

U okviru razmatranja zahteva, nacionalni organ pokreće nacionalni postupak za prigovor kojim obezbeđuje adekvatno objavljivanje zahteva i predviđa razuman vremenski period u okviru kojeg svako fizičko ili pravno lice koje ima legitiman interes, osnovano ili sa boravkom u toj državi, može da podnese prigovor na zahtev. Ispituje se prihvatljivost primljenih prigovora i ako se smatra da su ispunjeni zahtevi Uredbe, može se doneti povoljna odluka i zvesti dosije o zahtevu kod Komisije. U tom slučaju Komisija se obaveštava o prihvatljivim primljenim primedbama.

Ako nakon procene primljenih prigovora Nacionalni nadležni organ smatra da su uslovi iz Uredbe ispunjeni, donosi pozitivnu odluku. Ako je specifikacija znatno izmenjena nakon objave zahteva, ove izmene i dopune treba objaviti zajedno sa pozitivnom odlukom. Svaki proizvođač iz grupe treba da dokaže proizvodnju prema specifikaciji proizvoda preko nadležnih kontrolnih tela, a zatim se može upisati u registar proizvođača.

Ako grupa proizvođača podnese zahtev za registraciju naziva koji označava pogranično geografsko područje, ili tradicionalni naziv povezan sa tim geografskim područjem koje se nalazi u drugoj državi, nacionalni organi moraju da zatraže mišljenje od relevantnih organa te države pre nego što prenesu zahtev Komisiji.

Ova odredba ima za cilj da se utvrdi da li se proizvod proizvodi na nekom drugom mestu pod istim nazivom, s obe strane granice, kao i da se pronade opšte rešenje za taj problem. Jedno rešenje, na primer, može da bude uspostavljanje zajedničke specifikacije i zajedničko podnošenje zahteva kod treće države ili date države članice. U tom slučaju, proizvođači bi zadržali pravo da koriste naziv, čak i kada predstavljaju manjinu proizvođača koji se nalaze u državi u kojoj se ne nalazi većina.

2.3 Uslov za podnošenje zahteva: procedura na nivou EU

Nakon prijema dokumenata od nacionalnog nadležnog organa ili direktno od podnosioca zahteva treće države, Komisija razmatra zahtev.

Komisija će odgovarajućim sredstvima proveriti svaki zahtev, da bi se uverila u njegovu opravdanost i da ispunjava uslove date šeme. Ova provera ne treba da traje duže od šest meseci. Komisija će, najmanje jednom mesečno, objaviti spisak naziva za koje su podneti zahtevi za registraciju, kao i datum podnošenja zahteva.

Ako Komisija EU smatra da su uslovi utvrđeni Uredbom 1151/2012 ispunjeni, objavljuje u Službenom listu Evropske unije jedinstveni dokument sa zahtevom i pozivanjem na objavljenu specifikaciju (države članice moraju da obezbede elektronski pristup objavljenoj specifikaciji). Kada to nije slučaj, Komisija odbacuje zahtev za registrovanje. Objavljivanjem se otvara period za prigovor, tokom kojeg država članica odnosno treća država može da se uloži prigovor na registrovanje, tako što će poslati potkrepljenu izjavu Komisiji. Ako nema prigovora, naziv se registruje i unosi u bazu podataka Evropskog registra zaštićenih geografskih oznaka i ime porekla i objavljuje u Službenom listu Evropske Unije (OJEU).

Bilo koja druga država članica odnosno treća država i sva lica koja imaju legitimni interes, a nalaze se u drugoj državi članici ili trećoj državi, mogu da podnesu prigovor na predloženu registraciju.

Prigovori se mogu zasnivati samo na razlozima iz člana 10. stav 1. Uredbe, i to:

- a) ako nisu ispunjeni uslovi iz člana 5. Uredbe o oznakama porekla i imenu porekla odnosno uslovi iz člana 7. stav 1 Uredbe o specifikacijama;
- b) ako se predloženi naziv podudara sa nazivom vrste biljaka ili životinja ili sa registrovanim nazivom ili poznatim zaštitnim znakom u skladu sa članom 6. stav 2, 3 i 4. Uredbe;
- c) ako bi registracijom predloženog naziva bilo ugroženo postojanje delimično ili celokupno homonimnog naziva ili zaštitnog znaka odnosno postojanje proizvoda koji su zakonito na tržištu najmanje pet godina pre datuma objavljivanja iz člana 50. stav 2. a) Uredbe;
- d) ako je naziv u zahtevu za registraciju generički naziv.

Ako je obrazložena izjava o prigovoru prihvatljiva, Komisija će pozvati uključene strane, kao prvi korak, da postignu dogovor. Ako ne dođe do dogovora, Komisija će doneti odluku, u okviru postupka odbora, da li će naziv biti registrovan u registru zaštićenih naziva.

Komisija može da otkáže registraciju na sopstvenu inicijativu ili na zahtev države članice ili nekog fizičkog odnosno pravnog lica koje ima legitimni interes, ako više nisu ispunjeni uslovi iz specifikacije za poljoprivredni ili prehrambeni proizvod pokriveni zaštićenim imenom ili ako proizvod pod zaštićenom oznakom geografskog porekla ili zaštićenim imenom porekla nije stavljen na tržište proteklih sedam godina (član 54. Uredbe).

3. SADRŽAJ ZAHTEVA ZA REGISTROVANJE ZIP i ZGO

Registrowanje je ishod privatne dobrovoljne inicijative uključenih proizvođača: prvi korak je da se podnese zahtev za registrowanje.

Sistem je dobrovoljan i otvoren. Svaki proizvođač koji se nalazi u oblasti i poštuje uslove proizvodnje propisane specifikacijom proizvoda ima pravo da koristi registrovani naziv za svoj proizvod na tržištu. *Stoga, princip je da zahteve podnose grupe proizvođača. Grupa označava bilo koje udruženje poljoprivrednika, proizvođača i/ili prerađivača koji se bave istim proizvodom.*

Druge zainteresovane strane, na primer potrošači, takođe mogu da učestvuju u grupi. Takve grupe zajedno pripremaju zahtev za registrowanje svojih proizvoda. Zapravo, u skladu sa Uredbom, svaki proizvođač koji je osnovan u definisanoj geografskoj zoni može da koristi naziv dokle god su svi uslovi iz specifikacije ispunjeni. Specifikacije moraju biti transparentne, jasno definisane i javno dostupne. To se mora obezbediti kroz precizan i podroban opis datog proizvoda i metoda njegove proizvodnje.

U zahtevu mora biti jasno naznačeno da li naziv treba da se registruje kao zaštićena geografska oznaka ili kao zaštićeno ime porekla.

Zahtev za registrowanje naziva mora da sadrži sledeće elemente:

Zahtev za registrowanje imena porekla ili geografske oznake uključuje barem:

- naziv i adresu grupe podnosilaca;
- naziv i adresu organa;
- naziv i adresu tela koja proveravaju poštovanje odredbi iz specifikacije proizvoda;
- specifikaciju proizvoda;
- informacije o svakom potrebnom elementu i svim drugim pratećim dokumentima. Na primer, takvi dokumenti mogu da obuhvataju rezultate anketa ili literarnih dela koji dokazuju reputaciju naziva ili mape koje pokazuju određene prirodne elemente geografske zone. Dodatni ilustrativni dokumenti, kao što su fotografije, jelovnici, recepti ili računi mogu biti od koristi;
- jedinstveni dokument u kojem se navodi sledeće:
 - ❖ osnovni delovi specifikacije proizvoda: naziv, opis proizvoda, uključujući, ukoliko je primenljivo, posebna pravila koja se odnose na pakovanje i označavanje, kao i konciznu definiciju geografskog područja;
 - ❖ opis veze između proizvoda i geografskog okruženja ili geografskog porekla, u zavisnosti od slučaja, uključujući i, ukoliko je primenljivo, posebne elemente opisa proizvoda odnosno metoda proizvodnje kojima se obrazlaže veza.

Kada zahtev dolazi iz država EU, potrebna je izjava države članice da smatra da je zahtev koji je podnela grupa podnosilaca prihvatljiv i ispunjava uslove za povoljnu odluku u skladu sa ovom Uredbom i odredbama donetim u skladu sa njom.

Važna napomena

*Kada grupa proizvođača iz država ZB (ili neke druge treće države) pošalje zahtev Evropskoj Komisiji za registrowanje proizvoda sa ZIP ili ZGO, prateća dokumentacija mora takođe da **sadrži dokaz da je naziv proizvoda zaštićen u državi porekla** (datum zaštite u državi porekla, pravni osnov: pravni akt / ministarska odluka / preporuka za registrowanje, naziv proizvoda, itd).*

*Potrebne dodatne informacije kada zahtev šalje direktno grupa proizvođača u EUUs: **naziv, adresa i kontakt državnog organa odnosno sertifikacionog tela** (ako postoji više od jednog, onda treba da sadrži pojedinosti za sve).*

Proveru usklađenosti sa specifikacijom pre stavljanja proizvoda na tržište sprovodi jedan ili više javnih orga-

na koje odredi treća država; i/ili jedno ili više sertifikacionih tela.

Što se tiče kontrolnih/sertifikacionih tela, treba podneti dokaz o akreditaciji standarda EN ISO/IEC 17065:2012. Obim akreditacije treba da pokriva kontrolu geografskih oznaka. Akreditaciju može da obavi samo nacionalno akreditaciono telo u Uniji u skladu sa odredbama Uredbe (EZ) br. 765/2008; ili akreditaciono telo izvan Unije koje je potpisnik multilateralnog sporazuma o priznavanju pod okriljem Međunarodnog foruma za akreditaciju.

SINGLE DOCUMENT	
	'...'
	EU No:
	PDO () PGI ()
1.	NAME(S)
2.	MEMBER STATE OR THIRD COUNTRY
3.	DESCRIPTION OF THE AGRICULTURAL PRODUCT OR FOODSTUFF
3.1.	Type of product
3.2.	Description of product to which the name in (1) applies
3.3.	Feed (for products of animal origin only) and raw materials (for processed products only)
3.4.	Specific steps in production that must take place in the identified geographical area
3.5.	Specific rules concerning slicing, grating, packaging, etc. of the product the registered name refers to
3.6.	Specific rules concerning labelling of the product the registered name refers to
4.	CONCISE DEFINITION OF THE GEOGRAPHICAL AREA
5.	LINK WITH THE GEOGRAPHICAL AREA
	Reference to publication of the specification (Up: second subparagraph of Article 6(1) of this Regulation)

Izvor: autor na osnovu zvaničnih smernica EU

3.1 Dosije zahteva: objašnjenja

3.1.1 Naziv i adresa grupe podnosioca

✓ Navedite naziv i adresu grupe podnosioca

Grupa podnosioca mora da ima pravni status (udruženje, zadruga, itd) sa NAZIVOM (koji može biti ime fizičkog ili pravnog lica) i jedinstvenom adresom u državi (poželjno je uneti broj telefona, faksa i adresu elektronske pošte).

Grupe koje rade sa proizvodima čiji naziv treba da se registruje mogu da podnesu samo zahtev za registrovanje naziva u okviru šema kvaliteta. U slučaju „zaštićenih ime porekla“ ili „zaštićenih geografskih oznaka“ za naziv koji označava prekogranično geografsko područje ili u slučaju „garantovanih tradicionalnih specijaliteta“, nekoliko grupa iz različitih država članica ili trećih država mogu da podnesu zajednički zahtev za registraciju.

Samo udruženje proizvođača ili prerađivača proizvoda može da podnese zahtev za registraciju. U izuzetnim slučajevima, pojedinačno fizičko ili pravno lice takođe može da podnese zahtev, ali obrazloženje suštinski treba da bude da je proizvođač jedini na tom području; a karakteristike proizvoda/namirnice koji se proizvode unutar tog područja se razlikuju od onih koji se proizvode izvan njega.

Na posebnom listu treba uneti sledeće detalje o grupi podnosioca:

- naziv, adresa (uz broj telefona, faksa, adresu elektronske pošte ako su dostupni),
- pravni status (u skladu sa nacionalnim zakonom),
- veličina (koliko ima članova u grupi) i
- sastav (uloga odnosno zanimanje članova: poljoprivrednici; proizvođači; distributeri; završni obrađivači; pakeri, itd).

PRAVNI STATUS proizvođača – znači da svi proizvođači potencijalnog proizvoda iz grupe treba da imaju registrovane subjekte za hranu odnosno odobrene od strane nadležnog organa u državi/entitetu (**matični broj**). To znači da svi proizvođači koji imaju nameru da zaštite svoje proizvode treba da promenuju GHP, GMP i fleksibilan HACCP sistem, da steknu pravni status – registraciju kod nadležnog organa, a zatim pošalju zahtev.

3.1.2 Naziv i adresa organa

- ✓ Navesti naziv, adresu i kontakt državnog organa odnosno sertifikaciona tela (ako ima više od jednog navesti podatke za sve).
- ✓ U prilogu – podneti dodatne informacije o državnim organima poput: izjave nacionalnih organa Komisiji o njihovom položaju, kapacitetu i adekvatnosti njihovih funkcija.

Obrazloženje

Iz Uredbe je jasno da zaštita treba da bude podjednako dostupna za ime porekla i geografske oznake trećih država koje ispunjavaju odgovarajuće kriterijume i koje su zaštićene u državi porekla. U svakoj državi nadležni nacionalni organi preduzimaju neophodne mere da zaštite registrovane nazive unutar svoje teritorije, u odnosu na sve šeme kvaliteta iz Uredbe 1151/2012. Oni takođe treba da spreče i zaustave nezakonitu proizvodnju odnosno plasiranje proizvoda koji koriste takav naziv na tržište.

Nacionalni organi države na koju se odnosi, u skladu sa minimalnim zajedničkim odredbama, uključujući i nacionalnu proceduru za prigovor, treba da ispitaju zahteve od grupe proizvođača. Komisija zatim treba da proveri zahteve da bi obezbedila da nije došlo do grešaka i da su pravo unije i interesi aktera izvan države članice zahteva uzeti u obzir.

Nadležni organi u državama treba da ispune određeni broj operativnih kriterijuma da bi obezbedile nepristrasnost i delotvornost. Nacionalni nadležni organ nudi adekvatne garancije objektivnosti i nepristrasnosti, a potrebni su odgovarajući kvalifikovani zaposleni i resursi da bi mogli da sprovode svoje funkcije. Takođe, treba predvideti odredbe o prenosu nekih nadležnosti za obavljanje posebnih poslova kontrolnim telima. Nadležni organ treba takođe da proveri zahtev na odgovarajuć način da bi proverio da li je opravdan i da li ispunjava uslove date šeme.

Države članice ili država na koju se odnosi treba da preduzmu odgovarajuće administrativne i pravosudne korake da spreče odnosno zaustave nezakonito korišćenje zaštićenih ime porekla i zaštićenih geografskih oznaka koje se proizvode ili stavljaju na tržište u toj državi.

Države treba da odrede organe koji su odgovorni za preduzimanje svih koraka u skladu sa procedurama određenim u Uredbi 1151/2012.

Ovi organi treba da ponude adekvatne garancije objektivnosti i nepristrasnosti, a na raspolaganju treba da imaju kvalifikovane zaposlene i resurse neophodne za izvršavanje funkcija.

3.1.3 Naziv i adresa tela koja proveravaju poštovanje odredbi iz specifikacije proizvoda

- ✓ Navesti naziv, adresu i kontakt sertifikacionog tela (ako ima više od jednog, navesti podatke za sve).
- ✓ U prilogu – navesti dodatne informacije kao što su: akreditacija i status akreditacionog organa u odnosu na članstvo u Međunarodnom forumu za akreditaciju (IAF) ili u EU.
- ✓ Mogu se navesti i posebni poslovi organa ili tela.

Napomena

Poštovanje specifikacije se mora podvrgnuti proveru. To mogu da obavljaju ili javni organi ili sertifikaciono telo proizvoda. Ako javni organi vrše proveru, oni moraju da ponude garancije nepristrasnosti i objektivnosti i da imaju na raspolaganju kvalifikovane zaposlene i resurse neophodne za obavljanje proveru.

Ako provere vrši sertifikaciono telo proizvoda, ono mora biti akreditovano u skladu sa ISO/IEC uputstvom 17065 (procena ispunjenosti – uslovi za tela koja sertifikuju proizvode, procese i usluge). Akreditacioni organ mora biti priznat od strane Međunarodnog foruma za akreditaciju ili da bude akreditacioni organ države članice EU.

Obrazloženje

Svaka država treba da ima inspeksijske strukture da bi obezbedila poštovanje uslova iz specifikacija. Države su u obavezi da uspostave neophodna kontrolna tela da bi obezbedile poštovanje pravila EU. Sprovođenje šeme obavljaju organi koje odredi država postupajući u okviru pravila utvrđenih na nivou EU.

Država članica ili treća država treba samo da obezbedi da postoje inspekcijske strukture da bi garantovala ispunjenost uslova utvrđenih u specifikacijama.

Dodata vrednost geografskih oznaka i garantovanih tradicionalnih specijaliteta zasniva se na poverenju potrošača. One su verodostojne ako ih prate delotvorna provera i kontrola. Ovakve šeme kvaliteta treba da budu predmet sistema zvanične kontrole, u skladu sa principima postavljenim u Uredbi (EU) br. 625/2017 o službenim kontrolama¹⁰, i treba da obuhvataju sistem provera u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije.

Da bi se pomoglo državama da bolje primenjuju odredbe Uredbe (EU) br. 625/2017 za kontrolu GO i GTS, moraju se pomenuti najrelevantniji članovi u nacionalnim propisima o šemama kvaliteta.

Informacije o aktivnostima kontrole za geografske oznake i garantovane tradicionalne specijalitete treba uključiti u **višegodišnje nacionalne planove kontrole** i godišnji izveštaj koji pripremaju države članice odnosno treća država u skladu sa Uredbom (EU) br. 625/2017.

3.1.3.1 Određivanje nadležnog organa za zvaničnu kontrolu

U skladu sa Uredbom (EU) br. 625/2017, države treba da odrede nadležni organ ili organe odgovorne za zvaničnu kontrolu koja se sprovodi da bi se proverilo poštovanje pravnih uslova koji se odnose na šeme kvaliteta utvrđene Uredbom 1151/2012.

Procedure i uslovi iz Uredbe (EU) br. 625/2017 primenjuju se *mutatis mutandis* na zvaničnu kontrolu koja se sprovodi da bi se proverilo poštovanje pravnih uslova koji se odnose na šeme kvaliteta za sve proizvode pokrivene Prilogom I Uredbe 1151/2012.

Zvanična kontrola pokriva:

- potvrdu da je proizvod u skladu sa odgovarajućom specifikacijom; i
- praćenje upotrebe registrovanih naziva za opisivanje proizvoda plasiranog na tržište, u skladu sa nazivima registrovanim kao ZIP, ZGO ili GTS.

3.1.3.2 Provera poštovanja specifikacije proizvoda

U odnosu na ime porekla, geografske oznake i garantovane tradicionalne specijalitete za proizvode koji potiču iz treće države, proveru poštovanja specifikacije pre plasiranja proizvoda na tržište sprovodi:

- jedno ili više državnih organa određenih od strane treće države i/ili
- jedno ili više sertifikacionih tela.

Države treba da objave naziv i adresu organa i tela i da periodično ažuriraju te informacije. Države članice treba da obaveste Komisiju o nazivima i adresama nadležnih organa, a Komisija objavljuje naziv i adresu nacionalnih organa i tela i ažurira te informacije periodično.

Važno je obezbediti praćenje korišćenja naziva na tržištu. Stoga svaka država sprovodi provere, na osnovu analize rizika, da bi obezbedila poštovanje odredbi Uredbe, a u slučaju povrede, države preduzimaju sve neophodne mere.

Nadležni organi mogu da prenesu određene poslove koji se odnose na zvaničnu kontrolu šema kvaliteta na jedno ili više kontrolnih tela. Takva kontrolna tela treba da se akredituju u skladu sa Evropskim standardom ISO/IEC 17065 (procena ispunjenosti – uslovi za tela koja sertifikuju proizvode, procese i usluge). Akreditaciju može da obavlja samo:

- nacionalno akreditaciono telo u Uniji u skladu sa odredbama Uredbe (EZ) br. 765/2009 ili
- akreditaciono telo izvan EU koji je potpisnik multilateralnog sporazuma o priznavanju pod okriljem Međunarodnog foruma za akreditaciju.

¹⁰ Uredba EU br. 625/2017 o službenim kontrolama i drugim službenim aktivnostima kojima se osigurava primena propisa o hrani i hrani za životinje, pravila o zdravlju i dobrobiti životinja, zdravlju bilja i sredstvima za zaštitu bilja.

Nadležni organi treba da mogu da prenesu neke svoje poslove na druga tela. Treba utvrditi odgovarajuće uslove da bi se obezbedilo očuvanje nepristrasnosti, kvaliteta i doslednosti službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti. Telo na koje su preneseni poslovi treba da bude akreditovano u skladu sa standardom Međunarodne organizacije za standardizaciju (ISO) za obavljanje poslove inspekcije.

Telo na koje su preneseni poslovi treba da radi i da bude akreditovano u skladu sa standardima koji su relevantni za date prenesene poslove, uključujući standard EN ISO/IEC 17020 „Uslovi za rad različitih vrsti tela koja obavljaju poslove inspekcije“.

Planiranje i izveštavanje o aktivnostima kontrole – svaka država treba da obezbedi da su aktivnosti kontrole posebno uključene u odvojeni deo u okviru višegodišnjih nacionalnih planova kontrole. Godišnji izveštaji koji se odnose na kontrolu obaveza uspostavljenih Uredbom obuhvataju odvojeni deo koji sadrži informacije utvrđene članom 113. Uredbe (EU) br. 625/2017¹¹.

¹¹ Uredba EU br. 625/2017 Evropskog parlamenta i Saveta od 15. marta 2017. godine o službenim kontrolama i drugim službenim aktivnostima kojima se osigurava primena propisa o hrani i hrani za životinje, pravila o zdravlju i dobrobiti životinja, zdravlju bilja i sredstvima za zaštitu bilja.

4. SPECIFIKACIJA PROIZVODA

Da bi se ostvarila prednost od zaštite geografskom oznakom (i da bi se ispunili uslovi za registraciju), propisi EU utvrđuju da poljoprivredni i prehrambeni proizvod, vino ili jako alkoholno piće mora da bude u skladu sa „proizvodnom specifikacijom“.

Specifikacija proizvoda je ključni dokument, koji sadrži informacije o proizvodu, njegovim posebnim kvalitetima, području proizvodnje i objašnjava vezu između geografskog okruženja i datog proizvoda. U specifikaciji mora jasno da se navede da li naziv treba registrovati kao zaštićenu geografsku oznaku ili kao zaštićeno ime porekla.

Specifikacija je stoga *identifikacioni dokument proizvoda, koji se priprema i prezentuje (tokom procesa podnošenja zahteva) i utvrđuje detaljna pravila i uslove za proizvodnju proizvoda koji treba da se označi kao ZIP ili ZGO.*

U skladu sa Uredbom (EU) br. 1151/2012 (čl. 7) Evropskog parlamenta i Saveta od 21. novembra 2012. godine o šemama kvaliteta za poljoprivredne i prehrambene proizvode u delu koji se odnosi na zaštitu geografskih oznaka i ime porekla za poljoprivredne i prehrambene proizvode a koja zamenjuje Uredbu Saveta (ES) br. 510/2006, specifikacija proizvoda treba da sadrži najmanje sledeće elemente:

1. *oznaku proizvoda (naziv proizvoda),*
2. *opis proizvoda (sirovine, osnovne karakteristike),*
3. *definiciju geografskog područja,*
4. *dokaz o poreklu proizvoda unutar geografskog područja,*
5. *opis proizvodnih metoda,*
6. *dokaz o vezi između geografskog područja i geografskog porekla,*
7. *pominjanje tela za kontrolu kvaliteta,*
8. *posebna pravila u odnosu na označavanje skraćena ZIP i ZGO,*
9. *propise i uslove u skladu sa nacionalnim/EU odredbama.*

Svaka država treba da utvrdi osnovne kriterijume za uspostavljanje kodeksa ponašanja, u skladu sa svojom idejom GO i potrebama lokalnih proizvođača.

Elementi koji opravdavaju vezu između kvaliteta, karakteristika odnosno reputacije proizvoda i geografskog okruženja ključni su za identifikovanje geografske oznake.

4.1 Oznaka proizvoda (naziv proizvoda)

Ona obuhvata naziv koji treba da se zaštiti kao geografska oznaka (GO), kao što se koristi, bilo u trgovini ili svakodnevnom govoru, i samo na jezicima koji se koriste ili su se u prošlosti koristili da opišu proizvod na definisanom geografskom području.

Naziv ne može da se registruje kao ime porekla ili geografska oznaka ako se podudara sa nazivom vrste biljaka ili životinja i može da dovede u zabludu potrošača u odnosu na pravo poreklo proizvoda. Predloženi naziv za registraciju koji je u potpunosti ili delimično homoniman sa nazivom koji je već unesen u registar uspostavljen u skladu sa članom 11. Uredbe EU, ne može da se registruje osim ako u praksi ne postoji dovoljno velika razlika između uslova lokalne i tradicionalne upotrebe i prezentacije naknadno registrovanog homonima i naziva koji je već unet u registar, uzimajući u obzir potrebu da se obezbedi ravnopravan tretman proizvođača koji su u pitanju i da se potrošači ne dovedu u zabludu.

Homoniman naziv koji dovodi potrošača u zabludu da proizvodi potiču sa neke druge teritorije neće biti registrovan čak iako je naziv tačan što se tiče stvarne teritorije, regiona ili mesta porekla proizvoda na koje se odnosi.

Predloženi naziv za registrovanje imena porekla ili geografske oznake neće biti registrovan ako bi, u svetlu reputacije zaštitnog znaka, renomea i dužine upotrebe, registrovanje naziva predloženog kao ime porekla ili geografska oznaka moglo dovesti u zabludu potrošača oko stvarnog identiteta proizvoda.

Reči koje imaju posebno deskriptivna značenja, poput „originalno“, „tradicionalno“, „domaćinsko“, „prirodno“, itd. treba uobičajeno izbegavati, osim ako nisu integralni deo naziva koji se upotrebljava za proizvod.

Okvir 1. *Primer oznake proizvoda – italijansko ZIP Asiago sir*

SPECIFIKACIJA PROIZVODA

ZIP „ASIAGO“

(Odluka ministara 03/08/2006, Službeni glasnik
br. 190, 17.8.2006)

Član 1: Naziv

Zaštićeno ime porekla „Asiago“ rezervisana je za polukuvani sir, proizveden od kravljeg mleka, u skladu sa ovom specifikacijom. Proizvodnja je podeljena na dve različite vrste sira, presovani asiago i dozreli asiago, čije su karakteristike opisane u nastavku.

Izvor: preuzeto sa interneta

<https://www.asiagocheese.it/en/consortium/production-rules>

Okvir 2. *Primer geografske oznake proizvoda – italijanska ZGO Ekstra devičansko malinovo ulje Toscano*

SPECIFIKACIJE PROIZVODNJE EKSTRA DEVIČANSKOG MASLINOVOG ULJA „TOSCANO“, ZAŠTIĆENA GEOGRAFSKA OZNAKA

1. Naziv

„Toscano“ zaštićena geografska oznaka, eventualno praćena jednim od narednih dodatnih geografskih referenci: „Seggiano“, „Colline Lucchesi“, „Colline della Lunigiana“, „Colline di Arezzo“, „Colline Senesi“, „Colline di Firenze“, „Montalbano“, „Monti Pisani“, rezervisana je za maslinovo ulje koje ispunjava uslove i zahteve utvrđene u proizvodnoj specifikaciji sadržanoj u ovom dokumentu.

Izvor: preuzeto sa interneta

<https://www.oliotoscanoigp.it/cms/doc/DisciplinareOlioToscanolGPEn.pdf>

Prema drugom primeru (okvir 2), ZGO ekstra devičansko maslinovo ulje „Toscano“ može se proizvoditi u regionu Toskane, a može eventualno i da bude praćeno dodatnim geografskim referencama (unutar istog administrativnog regiona „Toskana“) (vidi u nastavku).

Okvir 3. Primer oznake proizvoda – ZIP Parmska pršuta

**NAZIV PROIZVODA: „PROSCIUTTO DI PARMA“
(PARMSKA PRŠUTA)**

Od 1970. godine, ime porekla „Prosciutto di Parma“ zakonom je zaštićena na nacionalnom nivou Zakonom br. 506 od 4. jula 1970. a naknadno je prepoznata kao ZIP Uredbom EZ br. 1107 od 12. juna 1996. godine u skladu sa Uredbom EEZ br. 2081/92.

Izvor: preuzeto sa interneta

https://www.prosciuttodiparma.com/pdf/en_UK/Parma_Ham_Specifications_Disciplinare_Consolidato_Nov_13.pdf

4.2 Opis proizvoda (sirovine i osnovne karakteristike)

Opis suštinski utvrđuje načine na koje je proizvod specifičan, a u njemu se navode pojedinosti o tome kako da se razlikuje od ostalih proizvoda u istoj kategoriji. Specifikacija prerade, pakovanja i prezentacije može takođe biti značajna, jer metode sečenja, rezanja, rendanja odnosno pakovanja mogu biti suštinske za očuvanje karakteristika i vrednosti proizvoda.

Opis proizvoda, uključujući sirovine, ako je primenljivo, kao i glavne fizičke, mikrobiološke odnosno organoleptičke karakteristike proizvoda takođe obuhvataju veličinu odnosno minimalnu težinu. Treba da sadrži pojedinosti o koracima u proizvodnji koji se odvijaju unutar određenog geografskog područja za ZPO i izvan istog za ZGO.

Ističe se uticaj geografskog okruženja i/ili umeća lokalnih proizvođača na finalni proizvod.

- Fizički atributi (oblik, boja težina, itd),
- hemijske osobine (minimalni sadržaj masti, maksimalni sadržaj vode, itd),
- mikrobiološke informacije (npr. prisustvo bakterija),
- biološki detalji (rasa, varijetet, itd),
- organoleptičke karakteristike (ukus, aroma, boja, miris, itd).

Okvir 4. Primer opisa proizvoda – ZIP Asiago sir

SPECIFIKACIJA PROIZVODA – ZIP „ASIAGO“

(Odluka ministara 03/08/2006, Službeni glasnik br. 190, 17.8.2006)

Član 3: Životinjska hrana

Stoku čije je mleko namenjeno za preradu u ZIP „Asiago“ sir ne treba hraniti krmnim biljem i stočnom hranom u skladu sa navedenim u nastavku:

Bilje:

- Usevi kanole, uljane repice, slačice, grčke deteline; lišće vočki, lišće blitve i raštana; silaža deteline, graška i nusproizvoda; voće i nusproizvodi iz industrijske prerade, sveže i vlažno; povrće i povezani proizvodi, sveže i vlažno; nusproizvodi industrije fermentacije, sveži i vlažni (zrno iz pivara, destilerija, itd).

Hrana:

- Meso, riba i hrana od perja; hrana od uljaner repice, semenki citrusa, semenki grožđa; povrće i sušeno voće; - industrijska prerada nusproizvoda sušenog povrća i voća (ljuske pasulja i graška, artičoke, kesteni, mahune, ljuske, semenke, ostaci); nusproizvodi šećera: proteinski koncentrat iz melase, razne sušene kaše i drugo; sušeni proizvodi industrijske fermentacije; stilaža iz fermentacije, ostaci fermentacije i drugo.

Ako mleko namenjeno za proizvodnju ZIP Asiago sira nosi naziv „planinski proizvod“, takođe je zabranjena ishrana bilo kakvom vrstom silaže.

Izvor: preuzeto sa interneta https://www.asiagocheese.it/uploads/files_pagina_190920171437_Disciplinare-di-produzione_EN.pdf

Okvir 5. Primer opisa proizvoda – ZGO Ekstra devičansko maslinovo ulje iz Toskane

PROIZVODNA SPECIFIKACIJA EKSTRA DEVIČANSKOG MASLINOVOG ULJA „TOSCANO“, ZAŠTIĆENA GEOGRAFSKA OZNAKA

2. Varijeteti maslina:

1) Zaštićena geografska oznaka „Toscano“, bez dodatnih geografskih referenci, mora da potiče iz narednih varijeteta maslina, posebno ili u kombinaciji, u okviru narednih maslinjaka: *Americano, Arancino, Ciliegino, Frantoio, Grappolo, Gremignolo, Grossolana, Larcianese, Lazzero, Leccino, Leccio del Corno, Leccione, Madonna dell'Impruneta, Marzio, Maurino, Melaiolo, Mignolo, Moraiolo, Morchiaio, Olivastra Seggianese, Pendolino, Pesciatino, Piangente, Punteruolo, Razzoia, Rossellino, Rossello, San Francesco, Santa Caterina, Scarlinese, Tondello* i njihovih sinonima. Takođe mogu da učestvuju i drugi varijeteti u maksimalnom iznosu od 5%.

2) Dodatna geografska referenca „Seggiano“ rezervisana je za ekstra devičansko maslinovo ulje „Toscano“ dobijeno od maslina iz maslinjaka koje čine varijetet *Olivastra Seggianese*. Takođe, drugi varijeteti maslina se prihvataju kao oprašivači u maslinjacima u maksimalnom iznosu od 5%.

3) Dodatna geografska referenca „Colline Lucchesi“ rezervisana je za ekstra devičansko maslinovo ulje „Toscano“ dobijeno od maslina narednih varijeteta: *Frantoio* ili *Frantioiana* do 90%, *Leccino* do 20%. Takođe, drugi varijeteti maslina se prihvataju u maslinjacima u maksimalnom iznosu od 15%.

4) Dodatna geografska referenca „Colline della Lunigiana“ rezervisana je za ekstra devičansko maslinovo ulje „Toscano“ dobijeno od maslina narednih varijeteta: *Frantoio* ili *Frantioiana* do 90%, *Leccino* do 20%. Takođe, drugi varijeteti maslina se prihvataju u maslinjacima u maksimalnom iznosu od 15%.

5) (itd)

Izvor: preuzeto sa interneta <https://www.oliotoscanoigp.it/cms/doc/DisciplinareOlioToscanoIGPEN.pdf>

4.3 Definisane razgraničenog geografskog područja

Geografsko područje predstavlja ključni element za GO. Proces definisanja fizičkih granica područja proizvodnje lokalnog proizvoda suštinski je i ključan korak. Geografsko područje odgovara teritoriji na kojoj se GO razrađuje (odnosno može da se razrađuje) prema fazama definisanja GO proizvoda (sirovina, prerada, itd).

Specifikacija proizvoda mora precizno da sadrži granice geografskog područja, koristeći prateća dokumenta, uključujući i mape. Razgraničenje treba da bude zasnovano na vezi između proizvoda i njegovog geografskog porekla. Svaki proces razgraničavanja zahteva zajednički pristup zainteresovanih strana uključenih u korake registracije. Međutim, ne postoji standardni pristup razgraničavanju GO područja na nivou EU. Svaka država ima svoje metode i procedure za definisanje područja. Međutim, opšte pravilo je da se geografsko područje definiše na detaljan, precizan način zasnovan na dokazima koji se odnose na istorijske, geološke, agronomске odnosno klimatske uslove.

Geografske granice definišu prirodni ili ljudski faktori, ali to ne moraju biti administrativne granice. Ponekad, se pozivaju stručnjaci poput istoričara, geologa, ekonomista, itd. da pomognu pri definisanju područja. Proces razgraničavanja treba da uključi različite kriterijume:

- fizičke kriterijume, kao što su zemljište, klima, topografija, vodosnabdevenost, itd;
- lokalne prakse, poput uslova uzgoja, varijeteta, žetve/berbe, praksi prerade, itd;
- istorijat lokalne proizvodnje i reputacije GO: mogu se uzeti u obzir i predstaviti istorijski podaci i dokumentovani izvori (literatura, zakoni, recepti, ali i usmeni izvori poput priča i predanja) u kojima se pominje proizvod i geografsko poreklo u prošlosti sa ciljem da se pokaže istorijat proizvodnje. Ako je zahtev za GO zasnovan na reputaciji, treba objasniti u čemu se sastoji reputacija i način na koji je povezana sa proizvodom iz geografskog područja.

Kada područje GO pokriva regione dve države članice, GO sistem iz EU predviđa registrovanje prekograničnih GO¹².

Okvir 6. Opis područja proizvodnje: Primer ZIP „Asiago“ sira

SPECIFIKACIJA PROIZVODA

ZIP „ASIAGO“

(Odluka ministara 03/08/2006, Službeni glasnik br. 190, 17.8.2006)

Član 2. Područje proizvodnje

ZIP „Asiago“ sir proizvodi se od mleka iz stada koja se nalaze na definisanom području i u mlekarama koje se nalaze u okviru zone zaštite navedene niže: cela teritorija provincije Vičenca; cela teritorija provincije Trento; provincija Padova: opštine Karminjano di Brenta, S. Pjetro in Đu, Grantorto, Gaco, Pjacula sul Brenta, Vilafranka Padovana, Kampodoro, Mestrino, Vedano, Červareze S. Kroče i Rovolon; provincija Trevizo: teritorija razgraničena na sledeći način: za referentnu tačku uzima se grad Rosano Veneto u blizini Vičence, granica prati put Rosano – Kastelfranco Veneto do raskrsnice s državnim putem br. 53 „Postumija“. Duž ovog puta, preko obilaznice južno od Treviza, do raskrsnice s autoputem Alemanja, granica se nastavlja severno, duž pomenutog autoputa do reke Pjave.

Zatim skreće zapadno duž desne obale pomenute reke do granice Treviza i Beluna. Od ove tačke, granica se poklapa sa granicom provincije Trevizo do tačke susreta sa granicom provincije Vičenca.

Gore navedena područja proizvodnje, koja se nalaze na visini ne manjoj od 600 metara, identifikuju se kao planinska teritorija.

Izvor: https://www.asiagocheese.it/uploads/files_pagina_190920171437_Disciplinare-di-produzione_EN.pdf

¹² Prekogranična GO je GO koja dolazi iz oblasti koja pokriva regione dve države. Postoje posebne odredbe koje se odnose na zaštitu prekograničnih GO za poljoprivredne i prehrambene proizvode i vina. Primeri GO registrovanih kao prekogranični su ZGO „Rosée des Pyrénées Catalanes“ iz Francuske i Španije (za meso); slovenačko-hrvatska ZGO za ekstra devičansko maslinovo ulje pod nazivom „Istarsko maslinovo ulje“; „Maasvallei Limburg“ (vino) je belgijsko i holandsko zaštićeno ime porekla (ZIP), „Istarski pršut“ je hrvatsko i slovenačko ZIP, „Miód z Sejneńszczyzny / Łódzkiej szczyzny / Seinų / Łazdijų krašto medus“ (med) je poljsko i litvansko ZIP, „Genièvre / Jenever / Genever“ (jako alkoholno piće) je geografska oznaka u Belgiji, Holandiji, Francuskoj i Nemačkoj.

U okviru 6. prikazan je član 2. Specifikacije proizvodnje ZIP „Asiago“ sira koji se odnosi na područje proizvodnje. Ono je definisano detaljno pominjanjem administrativnih granica (okruga i opština) i fizičkih granica (npr. reka, puteva).

U skladu sa specifikacijom proizvoda ZGO „Toscana“ ekstra devičansko maslinovo ulje, proizvod sa priznanjem ZGO može se proizvoditi od maslina u okviru administrativnih granica regiona Toskane. Međutim, specifikacija proizvoda ostavlja prostora za korišćenje dodatnih geografskih referenci unutar ZGO „Toscana“ (unutar istog administrativnog regiona Toskane), kao što je „Toscana“ iz Koline di Firenze. U tom slučaju, opisane su dodatne granice u pravilima proizvodnje.

4.4 Dokaz da proizvod potiče iz definisanog geografskog područja

Cilj ove stavke je da istakne glavne efekte do kojih dolazi kroz interakciju sa geografskim područjem. U ovom odeljku obično su opisani prirodni faktori, a posebnu pažnju treba usmeriti na karakteristike zemljišta unutar definisanog geografskog područja u kombinaciji sa klimatskim uslovima koji imaju direktne efekte kako na sastav sirovine tako i na preradu (i/ili zrenje).

Glavni uslov za podnosiocima ovde je da u potpunosti pokažu odakle potiče njihov proizvod. Mora da se predoči jasan put između područja proizvodnje i finalnog proizvoda na tržištu. Specifikacija mora da pokaže koje su mere primenjene da bi se obezbedilo praćenje porekla (na primer, vođenjem registra), odnosno da proizvod i sirovine, ako je primenljivo, vode poreklo iz tog područja.¹³

Treba izbegavati nepotkrepljene opšte navode. Navodi treba da budu precizni: npr. navedite prosečnu količinu padavina u mm (ukoliko je to relevantno za dati proizvod); objasnite koji aspekti klime imaju efekat na proizvod, itd.

¹³ https://ec.europa.eu/agriculture/publi/fact/quality/2007_en.pdf

Okvir 7. Primer dokaza da proizvod potiče iz definisanog geografskog područja ZIP „Asiago“ sir

SPECIFIKACIJA PROIZVODA ZIP „ASIAGO“

(Odluka ministara 03/08/2006, Službeni glasnik br. 190, 17.8.2006)

Član 4: Poreklo proizvoda

Nadzire se svaka faza proizvodnog procesa, za svaku ulaznu i izlaznu stavku. Na taj način, obezbeđuje se praćenje porekla proizvoda registracijom na posebnim spiskovima, upravljanim od strane kontrolne strukture, proizvođača mleka, sakupljača, prerađivača, pakera i zrenja sira bez kore, kao i blagovremeno obaveštavanje kontrolnih struktura o proizvedenim količinama. Proveru procesa i neispunjavanje uslova povlači zabranu stavljanja proizvoda pod nazivom „Asiago“ na tržište.

Izvor: preuzeto sa interneta https://www.asiagocheese.it/uploads/files_pagina_190920171437_Disciplinare-di-produzione_EN.pdf

Okvir 8. Primer dokaza za italijansko ZIP – „Parmaska pršuta“

ODELJAK D

DOKAZ O POREKLU PROIZVODA UNUTAR GEOGRAFSKOG PODRUČJA

UVOD

...Ova serija odnosa opstala je i razvijala se uz istoriju ljudi i mesta gde je nastajala. Iz tog razloga, istorijski, kulturni i zakonodavni opis rođenja i istorije prehrambenog proizvoda zaista je najbolji, a možda i jedini način da se ilustruju njegove jedinstvene karakteristike.

Naznaka elemenata koji dokazuju da proizvod potiče sa geografskog područja koje se pominje u oznaci obavezno mora da uključuje sve elemente kojima se bavi na području, kako je utvrđeno u Odeljku C gore. Posebno:

- Parmaska pršuta zaista potiče iz geografskog područja pomenutog u Odeljku C gore a njene karakteristike su suštinski proizvod geografskog okruženja, uključujući relevantne prirodne i ljudske faktore. Osim toga, u skladu sa tačkom C.2, njena prerada se odvija isključivo unutar definisanog geografskog područja;

- Istovremeno, sirovine koje se koriste u pripremi parmske pršute potiču iz definisanog geografskog područja naznačenog u Odeljku C, gde se odvija proizvodnja, a njene karakteristike suštinski su posledica okruženja, uključujući relevantne prirodne i ljudske faktore.

ISTORIJA SVINJA IZ DOLINE REKE PO

Svinja je svaštojed koji se lako hrani i relativno lako pripitomljuje. Otud je do prelaza od divlje svinje do domaće došlo mnogo puta u mnogo različitih oblasti, počevši od različitih vrsta i podvrsta svinja. Na ovaj način, svaki „kulturni region“ ima „svoje svinje“, a dolina reke Po nije izuzetak.

Vekovima i u svakom kulturnom području odnosno regionu, svinja je samo delimično pripitomljena. Tek relativno nedavno je svinja postala zaista „domaća“, što znači da u potpunosti zavisi od ljudi. U poslednje vreme, ova zavisnost se ističe kroz unapređene tehnike uzgoja koje su dovele do životinje koja se naziva „tehnološka svinja“ odnosno „industrijska svinja“.

(Itd)

Izvor: preuzeto sa interneta https://www.prosciuttodiparma.com/pdf/en_UK/Parma_Ham_Specifications_Disciplinare_Consolidato_Nov_13.pdf

4.5 Opis metoda za dobijanje proizvoda

U opis proizvoda treba da bude uključen čitav proces nabavke imajući u vidu metode prerade (za prerađevine), u svim fazama koje se odvijaju na datoj teritoriji i ukoliko je relevantno, opis treba da sadrži:

- sastojke i sirovine;
- proizvodne procese, tehnike i tehničke kriterijume;
- za životinjske proizvode: vrste, prakse uzgoja, starost pri klanju, itd;
- za biljne proizvode: varijeteti, žetva/berba (metod i period), skladištenje, itd;
- fizičke karakteristike (oblik, izgled, itd) i prezentacija (sveže, konzervirano, itd);
- hemijske karakteristike (aditivi, itd);
- mikrobiološke karakteristike (korišćenje fermentacije, prisustvo klica, itd);
- organoleptičke karakteristike (ukus, tekstura, senzorni profil, aroma, itd).

Ova definicija se može obezbediti na različite komplementarne načine: istraživanje literature, razgovore sa drugim stanovnicima (posebno starijima), i sa nekim stručnjacima za tradiciju, sprovođenjem fizičko-hemijske analize, itd. Naredni okviri, 8. i 9, pokazuju nekoliko primera načina na koji se mogu opisati metodi proizvodnje u specifikacijama proizvoda.

Okvir 9. *Asiago sir: metod proizvodnje*

SPECIFIKACIJA PROIZVODA ZIP „ASIAGO“

(Odluka ministara 03/08/2006, Službeni glasnik br. 190, 17.8.2006)

Član 5. Metod proizvodnje

„Asiago“ sir, i presovan i dozreli, proizvodi se od mleka koje je u skladu sa zdravstvenim propisima. Međutim, dozvoljena je proizvodnja dozrelog „Asiago“ sira u kolibama od mleka tokom perioda ispaše. Bez obzira na važeće zdravstvene propise, mleko mora da se skladišti na temperaturama između 4 i 11 stepeni celzijusa i treba da se prerađuje u roku od najviše 60 sati od prve ili eventualno druge muže. U slučaju kada se „Asiago“ sir proizvodi od svežeg mleka, transformacija mora da se završi od 36 do 48 sati u postrojenju, u skladu sa važećim odredbama.

Za proizvodnju presovanog „Asiago“ sira može se koristiti mleko iz jedne ili dve muže, sveže ili pasterizovao na 72 stepena celzijusa 15 sekundi, u skladu sa tekućim propisima.

Za proizvodnju dozrelog „Asiago“ sira može se koristiti mleko iz dve muže delimično obrano da se izdvoji kajmak, ili iz dve muže delimično obrano, ili iz jedne muže čak delimično obrano.

Mleko može biti sveže ili termički obrađeno na 57/68 stepeni celzijusa 15 sekundi uz pozitivne analitičke parametre fosfataze. Dalja obrada mleka osim izričito predstavljene u ovoj specifikaciji nije dozvoljena. Za proizvodnju ZIP „Asiago“ sir, koja sadrži reči „planinski proizvod“, dozvoljeno je korišćenje mleka iz 2 ili 4 muže, ali prerada mleka mora da se odvija u roku od 18 sati od prijema, u slučaju korišćenja mleka iz 2 muže, i u roku od 24 sata od prijema u slučaju korišćenja mleka iz 4 muže.

Za proizvodnju presovanog „Asiago“ sira mleko mora biti punomasno, a smesa uključuje mleko, mlečnu kiselinu ili starter, sirište goveda i eventualno male količine natrijum hlorida. Tokom prerade, zbog tehnoloških zahteva, može se dodati određena količina vode za piće.

U slučaju proizvodnje dozrelog „Asiago“ sira, mleko koje se koristi je delimično obrano, eventualno uz dodatak lizozima (E 1105) unutar dozvoljenih granica, mešavina se tako formira od delimično obranog mleka, mlečne kiseline ili startera, sirišta goveda, male količine natrijum hlorida i lizozima. (...) Mleko koje se prerađuje u „Asiago“ sir mora da bude dobijeno iz jedne ili dve muže. Mleko za transformaciju dozrelog „Asiago“ sira mora da bude dobijeno iz dve muže od delimično obranog mleka, iz dve muže, od kojih je iz jedne obrano i iz jedne muže od čak delimično obranog.

Tokom prerade mleka u presovani „Asiago“ sir, ispunjavaju se naredni tehnološki parametri:

- temperatura koagulacije 35/40°C
- mešanje surutke na 15/25 minuta dodavanjem sirišta veličine oraha/lešnika;
- temperatura polukuvanja: 44 +/- 2 °C;
- presovanje do 12 sati;

(itd)

Izvor: preuzeto sa interneta
https://www.asiagochese.it/uploads/files_pagina_190920171437_Disciplinare-di-produzione_EN.pdf

Okvir 10. Ekstra devičansko maslinovo ulje „Toscano“: primer metoda proizvodnje

PROIZVODNA SPECIFIKACIJA EKSTRA DEVIČANSKOG MASLINOVOG ULJA „TOSCANO“, ZAŠTIĆENA GEOGRAFSKA OZNAKA

Član 5. Načini pravljenja ulja

1) Područje ekstrakcije ekstra devičanskog maslinovog ulja sa zaštićenom geografskom oznakom „Toscano“ uključuje čitavu teritoriju Regiona Toskana.

1a) Područje ekstrakcije ekstra devičanskog maslinovog ulja sa zaštićenom geografskom oznakom „Toscano“ *Seggiano*, obuhvata čitavu administrativnu teritoriju područja navedenih u stavu 2, odeljak 3 okruga Grosseto.

1b) Područje ekstrakcije ekstra devičanskog maslinovog ulja sa zaštićenom geografskom oznakom „Toscano“ *Colline Lucchesi* obuhvata čitavo administrativno područje navedeno u stavu 3. odeljak 3.

(itd)

2) Region Toskana ima mogućnost, nakon konsultacija sa Konzorcijumom, da omogući sprovođenje pomenutih radnji na ekstrakciji ulja takođe u ustanovama na obližnjim teritorijama navedenim u prethodnim pododljkima 1a), 1b) 1c), 1d), 1e), 1f), 1d), 1h), predviđenim unutar administrativne teritorije Regiona Toskana.

3) Branje maslina za proizvodnju ekstra devičanskog maslinovog ulja sa zaštićenom geografskom oznakom „Toscano“ odvija se direktno sa drveta mehanički ili ručno.

4) Masline za proizvodnju ekstra devičanskog maslinovog ulja sa zaštićenom geografskom oznakom (odeljak 1) moraju da se operu na sobnoj temperaturi; svaka druga obrada je zabranjena.

5) Za ekstrakciju ekstra devičanskog maslinovog ulja opisanu u odeljku 1, dozvoljeni su samo mehanički i fizički procesi, da bi se obezbedilo da kod ulja ne dođe do izmene kvalitativnih karakteristika ploda.

6) Vlasnici serija ulja koje treba da se analizira (fizičko-hemijska i organoleptička analiza) da bi dobilo zaštićenu geografsku oznaku moraju da podnesu zahtev za sertifikaciju svog proizvoda.

7) Region Toskana vodi registar mlinova ovlašćenih za prerađivanje maslina za proizvodnju ulja (odeljak 1), i definiše područja rada koja se odnose na dodatne geografske pojmove.

8) Mlinovi, učlanjeni u regionalni registar i ovlašćeni za proizvodnju ulja (odeljak 1), moraju da poštuju pravila da bi održali karakteristike ploda i sačuvali najbolji organoleptički kvalitet proizvoda. Povrh toga, oni moraju da prate pravila proizvodnje koje utvrđuje Region Toskana, na predlog Konzorcijuma.

9) U skladu sa podudaranjem utvrđenih parametara, Region Toskana svake godine ažurira registar postrojenja za mlevenje i pakovanje.

Izvor: preuzeto sa interneta

<https://www.oliotoscanoigp.it/cms/doc/DisciplinareOlioToscanoIGPEn.pdf>

4.6 Pominjanje tela za kontrolu kvaliteta

Specifikacija proizvoda sadrži naziv i adresu organa, ili ukoliko postoje, naziv i adresu tela koja proveravaju poštovanje odredbi specifikacije proizvoda u skladu sa članom 37. Ur. 1151/2012 i njihove posebne poslove.

Ako javni organi vrše proveru, oni moraju da ponude garancije nepristrasnosti i objektivnosti i da imaju na raspolaganju kvalifikovane zaposlene i resurse neophodne za obavljanje provera.

Svi GO operateri moraju biti pokriveni sistemom zvanične kontrole. Države će obezbediti da svaki operater koji postupa u skladu sa ovom Uredbom ima pravo na pokrivenost sistemom zvanične kontrole. Komisija objavljuje i periodično ažurira spisak tela zaduženih za kontrolu.

Troškove provere usklađenosti sa specifikacijama, u odnosu na geografske oznake i ime porekla koje se odnose na geografsko područje unutar Zajednice, snose operateri koji su predmet te kontrole.

Sertifikaciona tela treba da budu akreditovana u skladu sa Evropskim standardom ISO/IEC 17065 (procena ispunjenosti – uslovi za tela koja sertifikuju proizvode, procese i usluge).

4.7 Posebna pravila u odnosu na označavanje skraćenica ZIP i ZGO,

Sadrže sva posebna pravila označavanja i pakovanja za poljoprivredni odnosno prehrambeni proizvod koji je u pitanju.

„Pakovanje“ je svaka aktivnost koja se odvija nakon što je proizvod/prehrambeni proizvod na čije ime se odnosi napravljen u svom konačnom obliku; ne odnosi se na „klanje“ za meso, niti na „žetvu/berbu“ odnosno „pranje“ za useve. Proizvod mora da bude spakovan u odgovarajuću ambalažu radi transporta i prodaje. Od proizvođača se zahteva da pakuju u određene ambalaže određene težine.

Ograničenja u odnosu na sečenje, flaširanje, rendanje, itd. ili pakovanje mogu se primeniti na zahtev grupe podnosilaca. Takve zahteve ne treba podsticati jer oni ograničavaju slobodu pružanja usluga na internom tržištu i mogu imati efekat diskriminisanja malih proizvođača koji nemaju direktan pristup postrojenjima za pakovanje odnosno koji žele da prodaju na veliko.

Okvir 11. *Posebna pravila u odnosu na označavanje*

PROIZVODNA SPECIFIKACIJA EKSTRA DEVIČANSKOG MASLINOVOG ULJA „TOSCANO“, ZAŠTIĆENA GEOGRAFSKA OZNAKA

Član 7. Opis i prezentacija

1) Zabranjeno je dodati na etiketi koja sadrži zaštićenu geografsku oznaku „Toscano“, bilo kakav opis koji se ne nalazi u dokumentu specifikacije proizvoda, uključujući prideve poput: „fino“, „odabrano“, „izabrano“, „superiorno“. Može sadržati istinite i dokumentovane reference, pod uslovom da one ističu rad pojedinačnih proizvođača, poput „raznovrsno“, „ručno brano“, itd. koje je prethodno odobrio Konzorcijum.

2) Možete koristiti prava imena, nazive kompanija, privatne brendove; oni ne smeju imati pohvalno značenje i ne smeju dovesti potrošača u zabludu.

3) Upotreba naziva kompanija, imanja, gazdinstava i njihovog geografskog položaja, kao i pominjanje pakovanja na gazdinstvu za uzgoj maslina ili u udruženju gazdinstava za uzgoj maslina ili u industrijskom postrojenju koje se nalazi u području proizvodnje dozvoljena je samo ako je proizvod dobijen isključivo od maslina ubranih u maslinjaci- ma koji pripadaju toj kompaniji i ako je pakovanje obavila sama kompanija.

4) Radnje pakovanja ekstra devičanskog maslinovog ulja sa zaštićenom geografskom oznakom iz odeljka 1 moraju da se odvijaju u Regionu Toskana.

5) Svaka dodatna geografska oznaka, odobrena u odeljku 1 ove specifikacije, mora se navesti na etiketi ne većoj od slova kojima se naznačuje zaštićena geografska oznaka „Toscano“.

6) Upotreba geografskih oznaka koje se odnose na druge okruge, sela, imanja i gazdinstva sa kojih ulje zapravo dolazi mora da se iskaže slovima koji ne premašuju polovinu veličine slova kojima se naznačuje zaštićena geografska oznaka „Toscano“.

7) Naziv zaštićena geografska oznaka „Toscano“ mora da se nalazi na etiketi jasnim i neizbrisivim slovima, da bi se razlikovala od drugih naznaka koje se eventualno na njoj nalaze.

8) Proizvođač flaša mora da podnese nacrt etikete Konzorcijumu na odobrenje. Konzorcijum mora da odgovori u roku od 30 dana ako treba da se unesu neke izmene.

9) Oznaka će biti u skladu sa pravilima označavanja propisanim važećim zakonodavstvom.

10) Ekstra devičansko maslinovo ulje sa zaštićenom geografskom oznakom „Toscano“ mora da se nudi za upotrebu u odgovarajućim posudama čija zapremina ne premašuje 10 litara.

11) Ekstra devičansko maslinovo ulje sa zaštićenom geografskom oznakom „Toscano“ praćeno jednom od dodatnih geografskih oznaka navedenih u odeljku 1 mora da se nudi za upotrebu u odgovarajućim posudama čija zapremina ne premašuje 5 litara.

12) Obavezno je naznačiti na etiketi godinu proizvodnje maslina od kojih je dobijeno ulje.

Izvor: preuzeto sa interneta <https://www.oliotoscanoigp.it/cms/doc/DisCIPLINAREOlioToscanoIGPEn.pdf>

4.8 Propisi i uslovi u skladu sa nacionalnim/EU odredbama

U ovom odeljku EU preporučuje da se opišu dodatni uslovi u skladu sa nacionalnim zakonima koji utiču na proizvodnju i marketing proizvoda, a koji nisu opisani gore.

5. JEDINSTVENI DOKUMENT

Opšte napomene:

Jedinstveni dokument za podnošenje zahteva za registrovanje zaštićenog imena porekla ili zaštićene geografske oznake treba da identifikuje proizvod pomoću definicija i standarda koji se uobičajeno koriste za taj proizvod.

Opis treba da bude usmeren na specifičnost proizvoda koji nosi naziv koji treba da se registruje, uz upotrebu jedinica mere i opštih ili tehničkih termina za poređenje, bez tehničkih karakteristika koje važe za sve proizvode te vrste i povezanih obaveznih pravnih uslova primenljivih na sve proizvode te vrste.

Jedinstveni dokument je sam po sebi dovoljan. Ne pozivajte se na priloge, nacionalno zakonodavstvo i pravila, EU zakonodavstvo, specifikaciju niti bilo koji drugi dokument. Ne upisujte opširnu bibliografiju. Jedinstveni dokument ne treba da bude mnogo dugačak (najviše 3 do 5 strana i ne preko 2500 reči, osim u opravdanim slučajevima), ali mora da bude precizan i konkretan.

Izbegavajte subjektivne i neprecizne opise kao što je „izvršno“, „savršeno“, „ukusno“, „lepo“, „izbor svake domaćice“, itd. i izbegavajte preterivanja i nenaučne superlative: „najbolje“, „najtraženije“, itd.

Prilikom sastavljanja jedinstvenog dokumenta, molimo vas koristite uzorke (dostupne na svim jezicima EU) koji se nalaze na internet prezentaciji Komisije. Uzorci imaju tačan format za objavljivanje u Službenom listu EU, ako vam zahtev bude odobren.

Što se tiče sadržaja, pogledajte jedinstvene dokumente koje je Komisija već odobrila i koji su objavljeni u Službenom listu (dostupni u bazi podataka DOOR).¹⁴

U slučaju izmena i dopuna, grupe proizvođača koje se razlikuju od grupa koje su podnele originalni zahtev takođe mogu da podnesu zahtev za izmenu. Međutim, ovi proizvođači moraju da rade sa proizvodom navedenim u izmenama i dopunama.

Okvir 12: Jedinstveni dokument: ključne napomene

JEDINSTVENI DOKUMENT „...“

EU br: ZIP () ZGO ()

NAZIV (I)

KLJUČNA NAPOMENA: Naziv mora da se upotrebi za označavanje datog proizvoda. Izmišljeni nazivi se ne prihvataju. Nazivi koji opisuju opšti proizvod i ne odnose se direktno na posebni proizvod se ne prihvataju.

Dokaz o korišćenju: naziv mora da se koristi u trgovini ili u uobičajenom govoru i da označava poseban proizvod pre nego što se podnese zahtev. Bilo bi korisno uključiti elemente kojima se opisuje komercijalna ili lingvistička upotreba.

Jezik i pismo:

- Naziv mora da bude napisan na jeziku koji se koristi u regionu porekla, koji može biti zvanični jezik ili manje korišćen jezik ili dijalekat ili jezik koji se istorijski koristio u tom regionu da opiše taj proizvod;

- Ako naziv nije napisan latinicom, treba dodati latinsku transkripciju naziva. Napominjemo da „transkripcija“ ne znači ni prevod ni transliteracija: transkripcija na latinici daje (približno) isto zvučanje kao reč kada se pročita sa originalnog pisma.

Ako se više od jednog naziva koristi za isti proizvod (npr. na nacionalnom i regionalnom jeziku):

- podnosilac može da izabere da registruje jedan ili više naziva;

- nazivi moraju da se razdvoje znakom „/“ (ne koristiti „ili“): „Lorem-Ipsum“ / „Lorus-Ipsus“;

- ako se nazivi zapravo odnose na različite proizvode, treba podneti odvojen zahtev za svaki proizvod sa različitim nazivom. Svaki put kada se citira, ovaj dvostruki naziv se mora ponoviti. Tekst može postati čitljiviji ako se koriste termini poput „sir“ i „jabuka“ kada je značenje jasno.

¹⁴ Adresa za uzorke: http://ec.europa.eu/agriculture/quality/schemes/legislation/index_en.htm

Ako jedan naziv pokriva više od jednog odvojenog proizvoda (npr. sirov i pripremljen proizvod) napominjemo da se naziv mora koristiti za označavanje svakog oblika proizvoda. Oba proizvoda se moraju opisati i svi uslovi registracije moraju biti ispunjeni za oba proizvoda, npr. sirova i pripremljena riba. Ako su ispunjeni svi uslovi za registraciju, dovoljan je jedan zahtev.

Budite precizni: naziv ne mora da bude potpuno isti (iste reči, ista slova) pri svakom pojavljivanju u tekstu jedinstvenog dokumenta.

Mora se dati obrazloženje u slučaju da se naziv odnosi na naziv države ili ga sadrži.

Ako koristite naziv koji sadrži ili predstavlja nazive varijeteta ili vrsta, molimo vas da priložite dokaz da su uslovi propisani članom 42. Uredbe (EU) br. 1151/2012 ispunjeni.

DRŽAVA ČLANICA ILI TREĆA DRŽAVA

Navedite ime države u kojoj se proizvod proizvodi. Ako je uključeno više država, odnosno geografsko područje prelazi granicu, navedite sve države.

OPIS POLJOPRIVREDNOG ODNOSNO PREHRAMBENOG PROIZVODA

3.1. Vrsta proizvoda

Koristite klasifikacije proizvoda iz Priloga XI Uredbe (EU) br. 668/2014 (deo 2.5)

3.2. Opis proizvoda na koji se odnosi naziv pod (1)

KLJUČNA NAPOMENA: Proizvod mora biti poseban: ne može biti generički proizvod, bez karakteristika koje ga razlikuju od drugih. Upitajte se: šta čini ovaj proizvod posebnim?

Na koji način se razlikuje od nekog drugog proizvoda u istoj kategoriji? Ne insistiramo na jedinstvenim proizvodima, ali ako se ni po čemu ne razlikuje od druge robe i proizvoda, ne može se prihvatiti kao ZIP ili ZGO.

Opis započnite detaljima o vrsti proizvoda, čak iako deluje da se ponavlja u originalu. Dobar način da se započne je: „*Lorem-Ipsum jabuka* je jabuka varijeteta...“ U Službenom listu, naziv *Lorem-Ipsum jabuka* se ne prevodi, što čitaocu omogućava odmah da vidi na svom jeziku šta je proizvod: „*La Lorem-Ipsum jabuka est une pomme...*“.

KLJUČNA NAPOMENA: Opis mora da sadrži tehničke, naučne podatke kojima se opisuje određeni proizvod. Treba da sadrži posebne fizičke, mikrobiološke, hemijske i organoleptičke podatke o proizvodu. Ako su ovi podaci već svojstveni za tip, varijetet ili vrstu kojoj proizvod pripada, onda ih ne treba uključivati. Koristiti definicije i standarde koji se uobičajeno upotrebljavaju za taj proizvod. Koristiti uobičajene merne jedinice, komparativne i tehničke elemente.

KLJUČNA NAPOMENA: Ovaj odeljak mora da bude u skladu sa odeljkom 5 koji se tiče specifičnosti proizvoda. Za životinjske proizvode od životinja koje se hrane travom, treba pomenuti minimalni period ispaše (meseci ili ukupno godišnje).

3.3. Životinjska hrana (samo za proizvode životinjskog porekla) i sirovine (samo za prerađene proizvode)

Za neprerađene proizvode, ovaj deo ostaviti prazan.

Za ZIP: Sva životinjska hrana mora da potiče unutar geografskog područja (član 51. stav 1. tačka c) Uredbe (EU) br. 1151/2012). Stoga podneti potvrdu da sva životinjska hrana potiče iz tog područja.

Međutim, ako to nije tehnički moguće, dozvoljeno je odstupanje (član 1. Delegirane uredbe Komisije (EU) br. 664/2014). U skladu sa ovim članom, životinjska hrana koja potiče izvan tog područja može da se doda, pod uslovom da nema uticaja na kvalitet proizvoda odnosno na karakteristike koje potiču od geografskog okruženja. Uz to, dodata hrana ne sme ni u kom slučaju da premašuje 50% (suve materije na godišnjoj osnovi) ukupne količine hrane. Ako treba dodati hranu izvan područja u prehrani životinja, podneti detaljan opis ovih izuzetaka i obrazložiti ih u skladu sa članom 1. Delegirane uredbe Komisije (EU) br. 664/2014. Naznačiti procenat hrane (suve materije na godišnjoj osnovi) koja dolazi iz izvora izvan geografskog područja, objasniti zašto nije moguće obezbediti 100% hrane iz samog područja i pokazati da to nema suštinskog uticaja na kvalitet proizvoda odnosno na karakteristike koje potiču od geografskog okruženja.

Sve sirovine moraju da potiču iz izvora unutar geografskog područja (član 5. stav 1. tačka c) Uredbe (EU) br. 1151/2012). Stoga potvrdite da sve sirovine dolaze iz izvora unutar tog područja.

Ako moraju da se koriste sirovine izvan područja, detaljno opišite ove izuzetke i obrazložite ih u skladu sa članom 5. stav 3. Uredbe (EU) br. 1151/2012.

Navedite životinjsku hranu i sirovine koje se koriste i sve kvalitativne uslove, kao što su razred, klasa leša, varijetet ili vrsta, sadržaj masti, itd.

Za ZGO:

Opišite i obrazložite sva ograničenja u odnosu na izvor sirovina, jer mogu predstavljati prepreke jedinstvenom tržištu. One se moraju obrazložiti u odnosu na vezu (npr. prema kvalitativnim kriterijumima povezanim sa specifičnostima proizvoda). Teško je obrazložiti ograničenje za nabavku sirovine na nacionalnom nivou. Ograničenja za nabavku materijala u geografskom području mogu se obrazložiti.

Navedite upotrebljene sirovine i sve kvalitativne uslove, kao što su razred, klasa leša, varijetet ili vrsta, sadržaj masti, itd.

3.4. Posebni koraci u proizvodnji koji moraju da se odvijaju na datom geografskom području

Za ZIP:

Svi koraci u proizvodnji moraju da se odvijaju unutar geografskog područja (član 5. stav 1. tačka c) Uredbe (EU) br. 1151/2012). Stoga potvrdite da se svi koraci odvijaju unutar tog područja.

Jedini mogući izuzetak odnosi se na poreklo sirovine (vidi odeljak 3.3). U određenim opravdanim okolnostima, za oznake priznate u državi porekla pre 1. maja 2004. godine, sirovine mogu da imaju izvor u širem ili drugom geografskom području (član 5. stav 3. Uredbe (EU) br. 1151/2012). U tom slučaju proizvodni koraci mogu po zakonu da se odvijaju izvan datog geografskog područja. Opis i obrazloženje ovog odstupanja moraju biti uključeni u odeljak 3.3, te je stoga jednostavno pozivanje na ovaj odeljak dovoljno.

Za ZGO:

Najmanje jedan korak u proizvodnji mora da se odvija unutar geografskog područja (član 5. stav 2. tačka c) Uredbe (EU) br. 1151/2012).

Bez ulaženja u previše detalja, navesti sve korake, od izvora sirovina do finalnog proizvoda, koji moraju da se odvijaju unutar geografskog područja. Na primer, za meso, faza klanja i sečenja deo je proizvodnog procesa. Rezanje, rendanje, pakovanje nije deo proizvodnog procesa i treba da se opiše u odeljku 3.6.

Opisati i obrazložiti sva ograničenja i odstupanja; ako se ograničenja odnose na slučajeve koji su već opisani u odeljku 3.3, dovoljno je jednostavno pozivanje na ovaj odeljak.

3.5. Posebna pravila koja se odnose na rezanje, rendanje, pakovanje, itd. proizvoda na koji se odnosi registrovani naziv

Ovaj odeljak je izborni. Navesti ako postoje pravila i ograničenja vezano za ove aktivnosti; odnosno, koraci do kojih dolazi kada je napravljen finalni proizvod, i dati obrazloženje.

KLJUČNA NAPOMENA: Svako geografsko ograničenje mora biti podržano jakim obrazloženjem vezano posebno za taj proizvod.

Zabrana pakovanja izvan područja treba da bude izuzetak obzirom da je ograničenje za slobodu jedinstvenog tržišta. Pojasniti da li ograničenje sprečava kupca (npr. supermarket u drugoj državi članici) od prepakivanja odnosno rezanja, itd. proizvoda i dati obrazloženje za takva ograničenja.

3.6 Posebna pravila koja se odnose na označavanje proizvoda na koji se odnosi registrovani naziv

Ova stavka je izborna. Ovde možete navesti ako postoje neki posebni uslovi za označavanje, kao što je da logo proizvoda mora da se nalazi na etiketi proizvoda. Crno-beli logo može da se unese u jedinstveni dokument. To može biti korisno inspektorima u drugim državama članicama da obezbede poštovanje vaših prava. Ako logo mora da se unese na etiketu, mora biti dostupan svim proizvođačima.

Ne treba ponavljati označavanje koje je uslovljeno nacionalnim odnosno EU pravilima: ova pravila važe bez obzira na registrovanje ZIP ili ZGO, a ako se pravila promene, proizvođači ZIP/ZGO moraju da podnesu zahtev za izmenu.

Nije neophodno da postoji opciono označavanje.

KONCIZNA DEFINICIJA GEOGRAFSKOG PODRUČJA

Budite precizni. U specifikaciji opišite geografsko područje pozivanjem na što je više moguće fizičke granice (npr. reke, puteve) odnosno administrativne granice. Mora biti jasno poljoprivredniku i inspektoru da li se svako pojedinačno polje nalazi unutar ili izvan tog područja. Izbegavati opšte termine.

U jedinstvenom dokumentu, ako područje čini 50 okruga unutar regije od 55 okruga, ne nabrajajte 50, već navedite: „Regija Lorem-Ipsum, osim okruga Dolor, Sit, Amet, Magna i Adipiscing”.

KLJUČNA NAPOMENA: Geografsko područje mora da bude razgraničeno u odnosu na vezu između mesta i proizvoda.

- Navedite ako je područje ograničeno na posebne zone (npr. ribnjake) ili tipove zemljišta unutar tog područja. Bolje je da je područje kontinuirano i homogeno, takođe u odnosu na posebne karakteristike okruženja, što je suštinsko za dokazivanje veze.

Preporučujemo da se priloži mapa područja.

VEZA SA GEOGRAFSKIM PODRUČJEM

KLJUČNA NAPOMENA: Veza sa geografskim područjem ključni je deo jedinstvenog dokumenta. Ona treba da pokaže na koji način su karakteristike proizvoda u vezi sa geografskim područjem i koji prirodni, ljudski i drugi elementi čine proizvod specifičnim.

U ovom odeljku moraju da se opišu specifičnosti proizvoda i geografskog područja koje proizvodi odnosno utiče na ove faktore, i na koji način su oni u vezi. Ovo je „veza“ između geografskog područja i kvaliteta proizvoda.

U opisu takođe mora da se naglasi na koji su način metodi proizvodnje proizvoda superiorni u odnosu na druge i doprinose njegovom specifičnom i posebnom karakteru.

Zahtev za ZGO: jasno navesti da li je zahtev zasnovan na specifičnom kvalitetu ili reputaciji ili na drugim karakteristikama koje se mogu pripisati geografskom poreklu.

Specifičnosti proizvoda

Ovaj odeljak mora biti u skladu sa odeljkom 3.2. i koliko je moguće treba izbegavati ponavljanja. Prepoznati i opisati šta je to što čini ovaj proizvod posebnim u poređenju sa sličnim proizvodima. Navesti samo posebne karakteristike proizvoda koje potiču od (ili su uzrokovane) elementima opisanim u odeljku 5.1.

KLJUČNA NAPOMENA: Ne unositi odlike proizvoda koje nisu u vezi sa geografskim područjem ili stručnim znanjem proizvođača, odnosno nemaju posledice po reputaciju proizvoda.

Navesti konkretne i precizne elemente kojima se obrazlaže ovo stručno znanje.

Navesti konkretne primere delotvorne upotrebe naziva, kako u prošlosti tako i u sadašnjosti, ako je moguće koristeći elemente proistekle iz marketinga proizvoda.

Specifičnosti geografskog područja

KLJUČNA NAPOMENA: Prepoznati i opisati karakteristike definisanog geografskog područja koje su relevantne za vezu. One mogu da obuhvataju pedo-klimatske odlike; topografiju, klimu, zemljište, padavine, izloženost, nadmorsku visinu, itd. Ne treba navoditi odlike geografskog područja koje nemaju uticaj na specifičnost proizvoda. Izbegavati upotrebu uopštene terminologije, npr. „lep predeo“.

Ovde takođe može da se opiše znanje lokalnih proizvođača. Ono mora biti specifična i posebna veština – normalne proizvodne veštine nisu dovoljne.

Kako specifičnosti geografskog područja utiču na specifičnosti proizvoda (uzročna veza).

KLJUČNA NAPOMENA: Pokazati način na koji su odlike proizvoda nastale od faktora prisutnih u području. Predstaviti objektivne razloge koji povezuju specifičnosti područja i proizvoda.

U slučaju zahteva za ZGO koja se zasniva na reputaciji, navesti ovde razloge zbog kojih je određen proizvod povezan sa geografskim područjem.

Ukazati na specifičnu reputaciju i pružiti informacije i precizne elemente koji je obrazlažu.

Isečci iz štampe mogu biti jedan od najboljih načina da se ova veza ilustruje.

Pokažite da je reputacija proizvoda povezana sa nazivom i da se može pripisati geografskom području. Možete dokazati reputaciju elementima poput nagrada, pozivanjem na profesionalne publikacije ili štampu, posebne navode u publikacijama o kuvanju, itd.

Pozivanje na objavljivanje specifikacije

Opišite bilo kakva ograničenja i odstupanja; ako se ograničenja odnose na slučajeve koji su već pokriveni u odeljku 3.3, jednostavno se pozvati na ovaj odeljak.

6. GARANTOVANO TRADICIONALNI SPECIJALITETI (GTS)

Garantovano tradicionalni specijaliteti (GTS) ističu tradicionalni karakter proizvoda, poput načina proizvodnje ili sastava nevezano za posebno geografsko područje. Naziv proizvoda koji se registruje kao GTS štiti ga od falsifikata i zloupotrebe. Posebni cilj šeme za garantovano tradicionalne specijalitete je da pomogne proizvođačima tradicionalnih proizvoda da predstave potrošačima attribute koji dodaju vrednost njihovom proizvodu.

Šema garantovano tradicionalnih specijaliteta (GTS) uspostavljena je da bi se zaštili tradicionalni metodi proizvodnje i recepti i pomogli proizvođačima tradicionalnog proizvoda da ga plasiraju na tržište i da potrošačima predstave attribute njihovih tradicionalnih recepata koji dodaju vrednost proizvodu.

Primer: GTS „Gueuze“ je tradicionalno pivo koje se dobija spontanom fermentacijom. Ono se uglavnom proizvodi u Briselu i oko Brisela u Belgiji. Ipak, obzirom da je GTS, metod proizvodnje je zaštićen, ali se može proizvoditi negde drugde.

6.1 Sadržaj zahteva za registrovanje GTS

Zahtev za registrovanje garantovano tradicionalnih specijaliteta sadrži:

- naziv i adresu grupe podnosilaca;
- specifikaciju proizvoda;
- izjavu države članice da smatra da je zahtev koji je podnela grupa podnosilaca prihvatljiv i ispunjava uslove za povoljnu odluku u skladu sa ovom Uredbom i odredbama donetim u skladu sa njom. Iz trećih država je potreban dokaz o zaštiti.

PRODUCT SPECIFICATION OF A TRADITIONAL SPECIALITY GUARANTEED	
	[Insert name, as in 1 below] "..."
	EC No: [for EU use only]
	Member State or Third Country "..."
1.	NAME(S) TO BE REGISTERED "..."
2.	TYPE OF PRODUCT [AS IN ANNEX XI]
3.	GROUND(S) FOR REGISTRATION
3.1.	Whether the product: ☐ is derived from a mode of production, processing or composition corresponding to traditional practice for that product or foodstuff ☐ is produced from raw materials or ingredients that are those traditionally used. [Provide explanation] ☒
3.2.	Whether the name: ☐ has been traditionally used to refer to the specific product ☐ denotes the traditional character or specific character of the product [Provide explanation]
4.	DESCRIPTION
4.1.	Description of the product to which the name under point 1 applies, including its main physical, chemical, microbiological or organoleptic characteristics showing the product's specific character (Article 7(2) of this Regulation)
4.2.	Description of the production method of the product to which the name under point 1 applies that the producers must follow including, where appropriate, the nature and characteristics of the raw materials or ingredients used, and the method by which the product is prepared (Article 7(2) of this Regulation)
4.3.	Description of the key elements establishing the product's traditional character (Article 7(2) of this Regulation)

Izvor: autor na osnovu zvaničnih smernica EU

6.2 Glavni kriterijumi za registraciju GTS

Da bi se obezbedila registracija autentično tradicionalnih proizvoda u okviru ove šeme, treba prilagoditi kriterijume i uslove za registraciju, naročito one koji se tiču definicije „tradicionalnog“, koja treba da pokrije proizvode koji se proizvode značajan vremenski period (član 36. Uredbe 1151/2012).

Naziv treba da ispunjava kriterijume za registrovanje garantovano tradicionalnog specijaliteta ako opisuje određeni proizvod ili prehrambeni proizvod koji:

- ✓ je rezultat načina proizvodnje, prerade ili po sastavu odgovara tradicionalnoj praksi za taj proizvod ili prehrambeni proizvod ili
- ✓ se proizvodi od sirovina ili sastojaka koji se tradicionalno koriste.

Da bi se naziv registrovao kao garantovano tradicionalni specijalitet, mora da se tradicionalno koristio za određeni proizvod; ili da ukazuje na tradicionalni karakter ili neki poseban karakter proizvoda.

Naziv garantovano tradicionalnog specijaliteta se registruje na originalnom pismu. Ako originalno pismo nije na latinici, registruje se transkripcija na latinici uz naziv na originalnom pismu.

Ako se u postupku prigovora pokaže da se naziv koristi i u drugoj državi članici ili trećoj državi, da bi se razlikovali uporedivi proizvodi odnosno proizvodi koji imaju identičan ili sličan naziv, odluka o registrovanju koja se donosi u skladu sa članom 52. stav 3. može da predvidi da naziv garantovano tradicionalnog specijaliteta bude praćen izjavom da je „napravljen u skladu sa tradicijom“ iza čega odmah ide naziv države ili regiona. Stoga se naziv ne može registrovati ako se odnosi samo na izjave opšte prirode koji se koriste za niz proizvoda, ili na izjave koje su predviđene određenim zakonodavstvom Unije.

6.3 Specifikacija proizvoda (GTS)

Da bi se obezbedilo da garantovano tradicionalni specijaliteti ispunjavaju njihovu specifikaciju i da su dosledni, proizvođači organizovani u grupe treba sami da definišu specifikaciju proizvoda. Mogućnost registrovanja naziva kao garantovano tradicionalnog specijaliteta otvoreno je za proizvođače iz trećih država (član 37. Uredbe 1151/2012).

Specifikacija proizvoda za garantovano tradicionalne specijalitete sadrži:

- predlog naziva za registraciju, na odgovarajućim verzijama jezika;
- opis proizvoda, uključujući glavne fizičke, hemijske, mikrobiološke odnosno organoleptičke karakteristike, kojima se pokazuje poseban karakter proizvoda;
- opis proizvodnog metoda koji proizvođači moraju da slede, uključujući i ako je primenljivo, prirodu i karakteristike sirovina odnosno sastojaka koji se koriste, i
- metod pripreme proizvoda; kao i ključne elemente koji čine tradicionalni karakter proizvoda.

7. DODATNE ŠEME KVALITETA

Evropska Komisija je donela uredbu o neobaveznim oznakama kvaliteta. Ove šeme su uspostavljene da bi se olakšala komunikacija sa evropskim tržištem o dodatnoj vrednosti poljoprivrednih proizvoda koji se prave u teškim uslovima, kao što su planinska područja ili najudaljeniji regiona.

Oznaka kvaliteta „planinski proizvod“¹⁵ ističe specifičnosti proizvoda napravljenog u planinskom području u teškim prirodnim uslovima. Prepoznaje se da je to prednost za poljoprivrednike i za proizvođače jer omogućava da se proizvod bolje plasira na tržište, ali govori potrošaču i o određenim karakteristikama.

Specifikacije: sirovine i životinjska hrana potiču iz planinskog područja. Za prerađevine, proizvodnja takođe treba da se odvija u tim područjima.

Proizvodi iz najudaljenijih regiona EU – poljoprivreda u najudaljenijim regionima EU suočava se sa poteškoćama zbog udaljenosti i izolovanosti, uključujući teške geografske i meteorološke uslove. Da bi se podigla svest o poljoprivrednim proizvodima iz najudaljenijih regiona EU (francuske prekomorske teritorije Gvadelup, Francuska Gvajana, Reinion i Martinik, zatim Azorska ostrva, Madeira i Kanarska ostrva), napravljen je poseban logo.

Specifikacije: Poljoprivredni i prehrambeni proizvodi proizvedeni u najudaljenijim regionima.

¹⁵ Propisi o planinskim proizvodima: (Delegirana Uredba Komisije (EU) br. 665/2014 od 11. marta 2014. godine o dopuni Uredbe (EU) br. 1151/2012 Evropskog parlamenta i Saveta u pogledu uslova upotrebe neobavezne oznake kvaliteta „planinski proizvod“.

ZAKLJUČAK I KONAČNA ZAPAŽANJA

U ovoj fazi, jedan od najznačajnijih koraka za one koji odluče da uspostave sistem GO jeste da se najpre utvrdi da li proizvod ima dovoljan nivo različitosti i da li su akteri zainteresovani da se dugoročno obavežu, što je potrebno po pitanju kako saradnje tako i resursa.

GO se moraju pažljivo razmotriti i strukturisati uz široko učešće i liderstvo da bi se omogućile optimalne prednosti za razne aktere u regionu. Na nacionalnom nivou to znači: obezbediti priznavanje i razgraničavanje; utvrditi kvalitet odnosno standarde procesa koji će se primenjivati; podržati procese udruživanja na nivou lanaca snabdevanja i organizacija; i osigurati razvoj promotivnih sredstava da bi se pokrili osnovni troškovi koji mogu da dosegnu nekoliko stotina hiljada dolara pre prodaje bilo kojeg GO proizvoda (ITC, 2009).

Značaj tradicionalnih namirnica u svakoj državi je relevantno, jer lokalna proizvodnja hrane utiče na regionalnu kulturu, očuvanje biodiverziteta i doprinosi društvenoj i ekonomskoj stabilnosti.

Sprovođenje šema kvaliteta hrane može da ima brojne prednosti ne samo za proizvođače, već i za potrošače i lokalne zajednice. Ono stvara dodatnu vrednost, unapređuje pristup tržištu, štiti lokalno znanje i nacionalne resurse.

U okviru EU sistema prava intelektualne svojine, nazivi proizvoda registrovani kao GO pravno su zaštićeni od imitacije i zloupotrebe unutar država EU i država izvan EU ako su potpisani posebni sporazumi za zaštitu.

Za sve šeme kvaliteta, nadležni nacionalni organi svake države EU preduzimaju neophodne mere da zaštite nazive registrovane na svojoj teritoriji. Oni treba takođe da spreče i zaustave nezakonitu proizvodnju odnosno plasiranje na tržište proizvoda koji koriste takav naziv.¹⁶

¹⁶ https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/quality-schemes-explained_en#howareproductsprotected

Da bi se izradila dugoročna, održiva politika u oblasti hrane i ostvarila uspešna primena šema kvaliteta, države/teritorije Zapadnog Balkana mogu da primene određene radnje/smernice:

1. Uspostavljanje nacionalnog institucionalnog okvira (infrastrukture) i efikasnog sistema za primenu GO u praksi.

- Države treba da odrede organe koji će biti odgovorni da preduzmu odgovarajuće administrativne i pravosudne korake u procesu registracije tradicionalnih proizvoda.
- Organi treba da ponude adekvatne garancije objektivnosti i nepristrasnosti i treba da imaju kvalifikovane zaposlene i resurse neophodne za obavljanje svojih funkcija.
- *Sprovođenje kontrole izdavanja sertifikata.*

2. Podržavanje pristupa „odozdo na gore“ i podizanje svesti proizvođača.

Uloga proizvođača i stvaranje grupa/organizacija treba da bude prepoznati i istaknuti. Grupe igraju suštinsku ulogu u procesu podnošenja zahteva za registraciju. Grupa proizvođača mora da definiše proizvod u skladu sa preciznim specifikacijama koje čine deo dokumenta pod nazivom „specifikacija proizvoda“. Specifikacije su suštinski element zahteva i sistema zaštite. One sadrže karakteristike proizvoda i detalje, proizvodni proces i poreklo sirovina koje se koriste za proizvodnju. Proizvođači treba da osiguraju standard proizvodnje i kvaliteta proizvoda i mogu da upravljaju specifikacijom proizvoda kao grupa.

Grupa može da osmisli aktivnosti koje se odnose na nadzor primene zaštite registrovanih naziva, usklađenost proizvodnje sa specifikacijom proizvoda, informacije i promociju registrovanog naziva, kao i, uopšteno gledano, sve aktivnosti usmerene na unapređenje vrednosti registrovanih naziva i delotvornosti šema kvaliteta i razvoj lokalnih strategija promocije.

3. Podrška proizvodima registrovanim kao GO (ili potencijalnim kandidatima)

- Podrška potencijalnim grupama da dobiju pravni status (registrovanje subjekata) uz primenu odstupanja i fleksibilnost u odnosu na manje poljoprivredne proizvođače i uz dodatnu podršku lokalnih uprava.
- Unapređivanje regionalnih planova razvoja da bi se ojačala primena politike u oblasti hrane.
- Podrška i promocija izradi nacionalnih logoa za ZIP i ZGO proizvode.
- Časovi obuke o geografskim oznakama i osnovnim zahtevima u odnosu na standarde kvaliteta.
- Jačanje vidljivosti GO na regionalnom tržištu i svesti potrošača.

